1
HLp 1752

ATVIRO ŽODŽIO MĖNRAŠTIS

akiračiai

1975 / RUGSĖJIS - SEPTEMBER Nr. 8(72) $0.75

15 15

ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA

INTERNACIONALUMO MITAS

Mūsų visuomenėje naujoji *Encyclopaedia Britannica* laida susilaukė susidomėjimo ir nepasitenkinimo dėl jos *Macropaedia* dalyje patalpinto straipsnio „Lithuanian Soviet Socialist Republic". Pats straipsnis nėra objektyvus, nei pakankamai išsamus ir todėl vertas nepalankios kritikos. Jame dėl autorių ar redakcijos neapsižiūrėjimo ir nesupratimo taip pat padaryta apie 40 ortografinio pobūdžio klaidų dėl dvigubos transliteracijos: iš lietuvių į rusų ir iš rusų į anglų kalbas.

Daug svarbesnis ir įdomesnis klausimas yra kodėl *Britannica* talpino neobjektyvią medžiagą, ko jie tuo siekė ir kaip redakcija šiuo metu tai aiškina.

Britannica savo naująją laidą ruošė ilgą laiką, net 15 metų, tam išleido 32 mil. dolerių; į šį didžiausią enciklopedinį užsimojimą žmonijos istorijoje buvo įdėta 2.5 mil. darbo valandų. Buvo įvesta keleta naujovių, enciklopedija padalinta į 3 dalis, įvedant skirtingą ir iki šiol nebandytą medžiagos paskirstymą. *Britannica* taip pat nutarė pasidaryti arba bent paskelbti save internacionaline enciklopedija. Šis *Britannica* sutarptautinimas buvo vienas iš svarbesnių naujosios laidos tikslų.

Redaktorius Warren E. Preece savo įžanginiame straipsnyje (*Propaedia* xiv) rašo: „Nors *Britannica* yra unikalus vakarų kultūros produktas, ji neturi būti parapijiniai vakarietiška savo pažiūra į mokslą". Redaktorius taip pat pastebi, kad, siekiant šio tikslo, buvo žymiai sumažintas amerikiečių bendradarbių skaičius — maždaug iki pusės visų bendradarbių. Trečdalis bendradarbių buvo kviesti iš neangliškai kalbančių kraštų.

Ši *Britannica* sutarptautinimo idėja buvo pabrėžta ir įvairiomis kitomis progomis. Pavyzdžiui, dr. Mortiner Adler, vienas iš svarbiausių naujosios laidos organizatorių, savo pasikalbėjime su *People Weekly* (1975.III.31) į reporterio klausimą — kodėl naujoji *Britannica* save laiko tarptautine — atsako:

„Didžioji Sovietinė Enciklopedija buvo parašyta žmonių iš nacionalistinio taško. Prancūzų, olandų ir italų enciklopedijos visos rodo savo parapijišką palinkimą. Dėl anglų, kaip tarptautinės kalbos, kilimo pasaulyje, pakeičiant prancūzų kalbą, mes bandėme jos charakterį suinternacionalinti".

Į šį *Britannica* sutarptautinimą redakcija atrodo žiūri kaip į sva-bų uždavinį. Preece žodžiais:

„Iš visų pasaulio enciklopedijų *Britannica* gal būt yra vienintelė, kuri rimtai ir atsakomingai bando save pakelti į tikrai tarptautinės enciklopedijos lygį, tokios, kuri tik atsitiktinai yra spausdinama JAV. Šis požiūris nereiškia, kad mes esame anti - JAV, anti - Didž. Britanija, anti - vakarai, anti - bet kas. Jis yra suvokiamas kaip mūsų tvirtinimo pakartojimas, kad jei yra bet kokia viltis pasaulio ateičiai, tai mokslas ir jam artimos šakos mažiausia turi bent bandyti būti tarptautinėmis".

Nemanau, kad suinternacionalinimas (suprastas kaip enciklopedijos turinio suobjektyvinimas, bandant išvengti įvairių parapijinių, nacionalinių ir įvairaus politinio pasidalinimo įnešamų tiesos iškraipymų) galėtų kieno nors būti kritikuojamas. Redaktoriaus žodžiai lyg ir skelbia truputį platesnius *Britannica* tikslus — ne vien perduoti informaciją. *Britannica* įvairiomis progomis yra pareiškusi, kad, greta informacijos perdavimo, jos tikslas taip pat yra mokyti. Blogiau tik kad kai kuriais atvejais noras mokyti ir auklėti ne visada derinasi su informacijos objektyviu perdavimu. Kraštutiniais atvejais kartais net ir melo yra mokoma. *Britannica* atveju reikėtų prileisti, kad sutarptautinimas reiškia tik informacijos suobjektyvinimą gal dar ir su šalutiniu prekybiniu tikslu: pretenzija į tarptautinę enciklopediją gali tik padėti jos prestižui ir jos pardavinėjimui užsienyje.

Visus klausimus *Britannica* sprendė be lėšų stokos, neskubėdama, pasinaudodama patarėjais iš įvairių pasaulio universitetų ir kitų mokslo ir informacijos įstaigų. Todėl reikėtų manyti, kad ir šis sutarptautinimo klausimas buvo spręstas apgalvotai ir profesiniai. Būtų galima net tikėtis kokio nors neortodoksinio ir įdomaus sprendimo, kuris tikrai įneštų ką nors naujo į šį svarbų klausimą. Kaip tik čia *Britannica* ir apvylė skaitytoją, parodydama sunkiai įtikėtiną ir naivų sprendimą. Neįtikėtina todėl, kad naujoji *Britannica* laida parodė naują ir įdomią informacijos organizaciją, kuri, nors daugelio ir kritikuojama, tačiau be abejo padarys svarbią įtaką ateities enciklopedijoms. Sutarptautinimo sprendimas buvo labai paprastas: pakviesti kuo daugiau bendradarbių iš įvairių kraštų. Tikėtasi, kad vien dėl to fakto *Britannica* taps tarptautine, kaip jokia kita enciklopedija. Tai jau buvo galima įtarti iš *Britannica* redakcijos pasididžiavimo, kad daug bendradarbių yra užsieniečiai, kad straipsnis apie elektros energiją parašytas Japonijos Atominės Energijos Komisijos nario, kad rusas parašė straipsnį apie branduolinę fuziją, anglas apie karinės gynybos išlaidas, australas apie Vladimir Nobokov, kanadietis apie Romos istoriją, o vokietis apie Kinijos istoriją.

Panašus pasididžiavimas yra pareikštas ir Mortimer Adler'io (*People Weekly* 1975.III.31): „Trečdalis Enciklopedijos bendradarbių nekalba angliškai. Jų straipsniai buvo išversti iš 54 įvairių kalbų. Kiekvienam straipsniui mes suradome geriausius mokslininkus pasaulyje".

Visa tai skamba daugiau kaip komercinė reklama nei rimta argumentacija *Britannica* turinio objektyvumą įrodyti. Juk objektyvumo tur būt reikėtų ieškoti turinyje, o ne bendradarbių tautybių įvairume. Be abejo, tautybinis įvairumas gali būti išdava, atsiradusi tokio objektyvumo beieškant. Tačiau pavyzdys, kad australas rašė apie Vladimir Nobokov, o japonas apie elektros energiją neturi nieko bendro su informacijos objektyvumu. Lygiai taip pat ir geriausių mokslininkų kiekvienai sričiai suradimas (jei tai būtų ir tiesa) nelaiduoja, kad tie straipsniai bus gerai ir objektyviai parašyti. Rezultatas dažnai gali būti net atvirkščias: geriausi mokslininkai turi gana stiprias opinijas apie savo sritis, dažnai labai asmeniškas. O dar blogiau, tai kad nevisi mokslininkai moka gerai rašyti. Enciklopedinė informacija nereikalauja geriausių ekspertų, tačiau žinomi vardai padeda enciklopedijos prestižui ir jos komerciniam pasisekimui. Lygiai taip pat ir tautybinis bendradarbių įvairumas tik palengvina pretenduoti į turinio tarptautinį objektyvumą.

Britannica, vykdydama savo sutarptautinimo planą, laikėsi bendros taisyklės, kad įvairių kraštų ir valstybių aprašymas būtų atliktas ten gyvenančių asmenų. Be abejo tiems autoriams yra lengviausiai prieinama įvairi medžiaga. Tačiau tokiu atvejų susiduriama su visiems gerai žinoma problema: nevisi kraštai praktikuoja žodžio laisvę. Dažnas autorius tokiu atveju yra priverstas laikytis nustatytos valstybinės linijos ir turi patenkinti vietinės cenzūros reikalavimus. Šis *Britannica* praktikuojamas enciklopedijos sutarptautinimo būdas pagimdė ne internacionalų, objektyvų šių valstybių vaizdą, o klaidinančių, netgi cenzūrai palankių straipsnių rinkinį. Jei paskiri straipsniai parašyti iš įvairių parapijietiškų taškų, tai jų suma nepasidaro objektyvios internacionalinės nuomonės išreiškimu, nors jų autoriai ir gyventų visose žemės dalyse. Tai ir palieka tik neobjektyvių straipsnių rinkinys. Žiūrint iš objektyvumo taško būtų buvę geriau, jei visa medžiaga būtų parašyta vienoje vietoje pačio *Britannica* kolektyvo. Visi žino, kad daugiausia informacijos apie Vietnamo karą būtų galima surasti Pentagone. Tačiau Pentagono rašytas straipsnis tur būt nebūtų pats objektyviausias. O tačiau paruošti straipsnį apie Ispaniją *Britannica* užangažavo Ma-

(tęsinys 16 psl.)

turinyje

MENAS, MUZIEJAI IR MAUZOLĖJAI

Apie meno paskirtį ir tikslus ir apie savo kelią į meno pasaulį pasakoja Akiračių *talkininkas dailininkas Algirdas Kurauskas*

INTERNACIONALUMO MITAS IR PROPAGANDA

Kaip Encyclopaedia Britannica *redaktoriai teisina savo klaidas ir nesėkmes*

SPAUDOJE IR GYVENIME

„Margučio" ir „Naujienų" dvikova

SKILTYS, LAIŠKAI, KRITIKA
LIETUVOS KRONIKA
IŠEIVIJOS SPAUDOS APŽVALGA

SPAUDA IŠEIVIJOJE

IŠEIVIJA SPAUDOS VEIDRODYJE

DVIGUBAS „NAUJIENŲ“ APSIŽIOPSOJIMAS

Šiose apžvalgose karts nuo karto atkreipiame kai kurių mūsų laikraščių redakcijų dėmesį apie jų informacijose pasitaikančius netikslumus. Ypač toji informacija būna supainiota rašant apie gyvenimą ir įvykius Lietuvoje, nes yra išeivijoje atsiradę tiek daug „sovietologų“ ir kitokių Lietuvos gyvenimo žinovų, neatskiriančių tiesos nuo eilinės propagandos.

Neseniai kai kurie išeivijos laikraščiai paskelbė Lietuvos pogrindžio atsišaukimą. Pirmieji tai padarė *Tėviškės Žiburiai*, paskelbdami kad, esą, Lietuvoje veikia Nacionalinis Liaudies Frontas, kuriam priklauso kelios pogrindžio organizacijos, o jų įvairiomis kalbomis paskelbtas atsišaukimas yra pasiekęs Vakarus. Tą žinią pakartojo VLIKo *Elta*, o po to persispausdino ir *Naujienos*.

Naujienos nebūtų *Naujienos*. Praėjus kelioms dienoms jos paskelbė ilgą vedamąjį (Nr. 154,1975. VII.2), užpuldamas *Tėviškės Žiburių* redaktorių, kam jis skelbia žinias, kurios dabar *Naujienoms* pasirodžiusios netikros ir įtartinos.

Jos rašo:

> Kaip apie patį „liaudies frontą“; taip apie jo leidžiamus atsišaukimus iki šio meto niekas negirdėjo. Apie minėtą sąjūdį niekas neprasitarė pačioje Lietuvoje, niekas, grįžęs iš vizito gimtiniam savo krašte, apie jį nekalbėjo.
>
> Jeigu tokios organizacijos okupuotoje Lietuvoje nėra, tai kuriais sumetimais skelbti „nacionalinio liaudies fronto“ atsišaukimą Kanadoje? Turint galvoje pusėtiną konfuziją, esančią kai kurių Amerikos lietuvių tarpe, toks atsišaukimas gali sukelti tik daugiau konfuzijos. Bet ar verta skelbti išgalvotą atsišaukimą konfuzijai kelti?
>
> Būtų naudinga visiems lietuviams ir patiems Tėviškės Žiburiams, jeigu redaktorius papasakotų, kaip tas „liaudies frontas“ atsišaukimas pateko į redaktoriaus rankas ir kuriais sumetimais jis buvo paskelbtas.

Naujienoms pačioms paskelbus tą žinią ir vėliau „praregėjus“, kaltinti *Tėviškės Žiburius* už tos žinios skelbimą yra daugiau, negu juokinga. Juk visas tas „konfuzijas“ *Naujienų* redaktorius turėjo žinoti ir numatyti p r i e š žinią skelbdamas.

Aplamai, panašių žinių skelbimas — ar jos būtų tikros, ar tik redakcijose sugalvotos — dvelkia Lietuvos padėties nesuvokimu. Juk tai yra viena iš jautriausių sričių visoje Lietuvos problemų grandinėje. Mes nedaug tegalime jiems padėti. Bet galime daug pakenkti, jei nemokėsime Lietuvos gyvenimo įvykių atsargiai skaityti ir jų prasmę teisingai interpretuoti.

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

Vienybė — vienas seniausių laikraščių išeivijoje. Jis anksčiau buvo įdomus ir įtakingas senų išeivių laikraštis. Ypač J. Tysliavai redaktoriaujant. Tysliava *Vienybei* skyrė visą savo profesinę energiją, kad padarytų ją vertingu ir patraukliu lietuviškos spaudos leidiniu.

Perėmus laikraščio vadovavimą energingoms moterims, *Vienybė* pradėjo kitą laikotarpį, kurį apibūdinti yra be galo sunku. *Vienybė* pradėjo blaškytis, ieškoti naujų kelių, prieštarauti ir abejoti tuo, ką anksčiau pati skelbė. Nežinia kokį dabar ji turi tikslą, nuolat blaškydamasi tarp kraštutinumų.

Iš dalies *Vienybė* primena *Argentinos Liet. Balsą*, kuris irgi spausdina vienas kitam prieštaraujančius straipsnius. Pavyzdžiui, vienur garbina Nepriklausomos Lietuvos Diplomatijos šefą, o kitoje vietoje — Sovietų pasiuntinybės lietuvių pareigūną, kuris apie tą šefą ir girdėti nenori.

Tokie kontrastiniai straipsniai neseniai buvo paskelbti *Vienybėje* (Nr.10,1975.V.30). Girnakalis labai gražiais žodžiais iškėlė antibolševikines partizanų Lietuvoje sukurtas dainas, kurios 1962

akiračiai

The Lithuanian Monthly — Published monthly, except August and December, by Viewpoint Press, Inc., 6821 South Maplewood Avenue, Chicago, Ill. 60629. Subscription rates: $6.00 annually in the U.S., $6.00 in foreign countries; $0.75 per copy. Second class postage paid at Chicago, Ill.

• Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, L. Mockūnas, Z. Rekašius, dr. T. Remeikis, dr. E. Vaišnienė, H. Žemelis; spaudos grafika A. Kurausko; administratorius K. Avižienis.

• Redakcija atsako už nepasirašytus straipsnius. Straipsniai, su kurių turiniu redakcija nesutinka, spausdinami tik pasirašyti. Slapyvardžiais pasirašyti straipsniai nepageidaujami. Skaitytojų laiškai turi būti pasirašyti ir laiškų skyriuje jie spausdinami, jei jų turinys liečia AKIRAČIUOSE svarstytus dalykus. Laiškai kitomis temomis gali būti spausdinami kaip straipsniai.

• Metinė 10 numerių prenumerata JAV-se — $6.00; kituose kraštuose — $6.00; atskiro nr. kaina — $0.75. Prenumeratas ir aukas čekiais ar piniginėmis perlaidomis prašome išrašyti AKIRAČIŲ vardu ir pasiųsti aukščiau nurodytu adresu.

SAPNAS APIE „REORGANIZUOTĄ“ BENDRUOMENĘ

(Feljetonas)

Prisiskaitęs vieną vakarą mūsų laikraščiuose baisių žinių (apie veiksnių santykių krizę, apie diversantų veiklą Bendruomenėj, apie Amerikos norą atsisakyti nuo aneksijos nepripažinimo), negalėjau naktį užmigti, o kai užmigau, košmariški sapnai nedavė ramybės. Rodos, lyg iš kažkur girdžiu lyg aimanavimus ir dejavimus, kad įvyko dar viena nelaimė — didžiausia generacijų krizė, kokios dar nėra buvę: i š e i v i j o s j a u n i m a s n u t a r ė g r į ž t i L i e t u v o n. Koks čia, sako, mums gyvenimas — neturim nei rezidencijų, nei vilų, nei kadiliakų, nei linkolnų, tai koks skirtumas — čia ar ten. Juk ten tos pačios mados (yra ten ir plaukuotų, ir gauruotų), ir jie dainuoja tuos pačius vakarų rokenrolus, o į bažnyčią... na, mes ir čia ne per dažnai ją lankom. Ir po to matau tėvų išgąstingus veidus su pasistojusiais plaukais ant galvų... Ir vėl girdžiu lyg aimanavimus — o kam mes paliksime savo rezidencijas ir vilas...

Paskui vėl, rodos, lyg girdžiu sielvartingus dejavimus, kad visą Ameriką ištiko didelė nelaimė — žemės drebėjimai, ir kaip tyčia, tuose miestuose, kur lietuvių daugiausia gyvenama. Iš Čikagos esą nieko nebelikę. Ir tuojau galvoj mintis: o kas gi dabar Lietuvą vaduos? Juk ten gyveno mūsų šauniausi vadai. Paskui kažkaip ir aš pats iš rytinio pakraščio atsidūriau Čikagoje. Einu, rodos, man nepažįstamomis gatvėmis ir džiaugiuos, kad vis dar yra likę ir sveikų namų. Ir staiga prieinu vieną namą, ant kurio sienos didžiausias transparantas su užrašu REORGANIZUOTA BENDRUOMENĖ, o sklaustuose mažesnėm raidėm — Simpoziumas. Apsidžiaugiau, kaip geležėlę radęs, — lietuvių Čikagoj dar yra.

Nieko nelaukdamas, pamažiukais įslinkau vidun ir pataikiau tiesiai į didelę salę, kurioj ir atsisėdau kampe prie durų. Žiūriu — salės gale didelis stalas uždengtas popierine trispalve, o prie stalo penki žmonės — trys vyrai ir dvi moterys. Prie kiekvieno jų tautinė vėliavėlė ir lentelė su sėdinčiojo pavarde, kaip būna amerikiečių įstaigose. Lentelėse pavardės iš tolo sunkokai išskaitomos, bet rodos, buvo tokios: Daniliauskas, Juškauskas, Zakarkauskas, Prusokienė ir Kepežaitė. Prieš stalą būrelis tautiečių. Ir vėl pagalvojau: nejaugi visoj Čikagoj tik tiek beliko.

Pasirodo, pataikiau prieš pat simpoziumo pradžią. Vidury sėdintis atsistojo ir tarė: atrodo, kad daugiau nebesulauksime, tad simpoziumą pradedame. Ponai ir ponios, mes čia susirinkome labai svarbiam reikalui — pasvarstyti gyvybinio lietuvių tautos išlikimo klausimo (Ir vėl pagalvojau, kad po žemės drebėjimo tur būt mažai kas beliko). Kaip žinote, rusai bolševikai ir lietuviai kolaborantai jau baigia išnaikinti ne tiktai lietuvių tautą pavergtoje Lietuvoje, bet ir čia visą išeiviją. Išmušė, ponai, dvylikta valanda, ir visa išeivija greitai gali būti raudona. Todėl mes čia ir susirinkome pasvarstyti, kaip dar galima būtų išeiviją išgelbėti, jeigu dar ne per vėlu. Ką Jūs manote, pone generole Juškauskai?

Juškauskas: Komunistai išeivijoj veikia labai gudriai užsimaskavę. Jie čia vadinasi visokiais nekaltais vardais — bendruomenininkais santariečiais, o kartais net skautais ar ateitininkais, gi dažniausiai frontininkais. Visi jie labai aktyvūs, visur skverbiasi kaip dūmai — į Vliką, Bendruomenę, Ateitininkus bei kitas organizacijas ir visus skaldo iš vidaus. Pirmas gudrus ir viską lemiantis jų žygis išeivijoj buvo Lietuvių Bendruomenės įsteigimas Amerikoj. Tuo būdu jie atskyrė naują išeiviją nuo senosios, iš kurios, matyt, nedaug tesitikėjo. Tie frontininkai sugebėjo atsisėsti aukščiausiuose LB postuose ir dabar iš čia varo savo pragaištingą išeivijos žlugdymo darbą. Gudriai užsimaskavę, jie tuo viešai nesigiria, bet viską inspiruoja ir viską remia, kas žalinga — morališkai, intelektuališkai, politiškai ir net finansiškai. Moralinė bei politinė jų įtaka reiškiasi tuo būdu, kad jie nepasisako prieš bet kurį žalingą, į kolaboravimą su okupantu vedantį darbą. Prasidėjo viskas nuo neva nekalto laiškų rašymo į Lietuvą. Rašo vienas, rašo keli, keliolika, keliasdešimt, rašo pagaliau visi, o Bendruomenės vadai tyli. Vėliau pradėjo visi siuntinius siųsti — Bendruomenės vadai nė žodžio. Pradėjo ir patys išeiviai važinėti į Lietuvą — Bendruomenės vadai dėjosi nematą. Paskui atsikvietė iš Lietuvos visokių solistų ir sugužėjo į jų koncertus, o Bendruomenės vadai ne tik nedraudė, bet dargi patys nuėjo ir kitų veiksnių vadus nusivedė.

Intelektualinėj srityj jie dar gudriau padarė. Jie įsteigė *Akiračius* ir į jų redakciją įsodino frontininką, skautą, santarietį, laisvės kovotoją ir panašius, atseit nepartinis laikraštis, atviro žodžio, o iš tikrųjų pasamdytų intelektualų propaganda už kolaboravimą su okupantu. Pamažu ta propaganda pradėjo skverbtis ir per kitus žurnalus — *Metmenis, Aidus, Laiškus Lietuviams*. Tai pripažįsta ir atviresni frontininkai, pavyzdžiui Anatolijus Kairys, kuris *Į Laisvę* žurnale rašė, kad svarbieji kultū-

m. buvo išeivijoje išleistos atskira knyga („Laisvės kovų dainos“).

Jis rašo:

> Kaip žinome, pokario antibolševikiniai partizanai Lietuvoje turėjo savo dainų. Buvo net dainų rinkinių, multiplikuojamų. Ir kai kas pasiekė Vakarus. 1962 m. New Yorke išleistas tomas „Laisvės kovų dainos“, redaguotas Aisčio. Šios dainos yra įrodymas, kad partizanų judėjimas Lietuvoje buvo masinio pobūdžio. Daina buvo reikalinga kaip kovinės dvasios palaikytoja. Kitokios literatūros, išskyrus laikraštėlius, partizanai kaip ir nepaliko, todėl jų dainoms reikia ypatingo dėmesio.
>
> Vakarus pasiekė nemažo dainų pluošto tekstai. Atvykėliai iš Lietuvos kai ką padainavo. Tos dainos reikalingos tyrinėjimo. Čia būtų darbo istorikams, literatūros istorikams, kariškiams, muzikams ir t.t.

Kitoje vietoje tame pačiame *Vienybės* numeryje S. Narkeliūnaitė šiltais žodžiais prisimena mirusią Kauno burmistrę J. Narkevičiūtę, kuri karo metu buvo aktyvi bolševikinė partizanė ir naikino kuriančius partizanų laisvės dainas.

Ten rašoma:

> Tie, kuriems ateityje teks apsilankyti Kaune, vaikščiodami po bendrai lankytas vietas, negalės neprisiminti tos energingos Kauno dukros, kurią likimas taip anksti išplėšė.
>
> Narkevičiūtė yra lankiusis ir Amerikoje. Su ekskursija ji čia buvo atvykusi 1970 m. Ji labai domėjosi šio krašto gyvenimu, ypač lietuviais, su kuriais ji tada gana plačiai susitiko ir susipažino. Ji tada parsivežė į Kauną įspūdžių ne tik iš pažangiųjų lietuvių gyvenimo, bet ji turėjo ir platesnį vaizdą, nes ji rūpinosi pamatyti, kaip ir kitų pažiūrų lietuviai, ypač kultūrininkai laikosi ir jaučiasi.
>
> Todėl žinia, kad gegužės 16 d. nustojo plakusi Janinos Narkevičiūtės širdis, vienodai skaudi ir Lietuvos lietuviams ir emigracijoje esantiesiems. Jai buvo 58 m. amžiaus.

Iš tikrųjų reikia turėti drąsos ir nemažai įžūlumo tvirtinti, kad bolševikinės partizanės mirtis buvo skaudžiai išgyventa laisvę mylinčių lietuvių ir Lietuvoje ir čia, emigracijoje.

Neveltui Girnakalis ir pavadino savo skiltį „Iš kairės ir iš dešinės“. Tokiu keliu ir važinėja dabartinė *Vienybė*, maišydama partizanus, nebepajėgdama atskirti didvyrių nuo išdavikų, — vis to bendradarbiavimo vardu.

PATARIMAI IŠKILIEMS PIRMŪNAMS

Keleivis (Nr. 23,1975.VI.10), paminėdamas birželio įvykius, duoda tokius patarimus mūsų veikėjams:

> Dėl to bent šios tragiškos sukakties atgailos nuotaikoje visi mūsų „iškilūs pirmūnai“ turėtų įsidėmėti:
>
> kad jokios organizacijos valdyba dar nėra tauta;
>
> kad joks organizacijos pirmininkas nėra ministeris;
>
> kad joks kietos politikos šalininkas nėra netgi nuovados viršininkas, kuris gali užčiaupti kitiem burnas;
>
> joks ir jokio mūsų laikraščio redaktorius ar jo bendradarbis neturi jokio įgaliojimo kalbėti visos išeivijos ar net ir visos lietuvių tautos vardu, nes toji tauta gal net ir nežino, kad toksai asmuo šiame pasaulyje yra.
>
> Nors kai kam tai ir labai nemalonu, bet visi mes esame lygūs, tiktai po skirtingą šluotą turime rankoje, kuria esame įpareigoti sąžiningai nušluoti tam tikrą tėvynės laisvės kelio dalį...

KAI JŪRATĖ NAUSĖDAITĖ PASIDARO ANN JILLIAN

Argentinos Liet. Balsas (Nr.1481,1975,IV.17) pasisako prieš lietuviškų pavardžių keitimą, kuris, laikraščio nuomone, yra įsigalėjęs JAV iškilusių lietuvių aktorių tarpe:

> Nieko geresnio ir JAV su lietuviškom pavardėm. Skaitant tenikščius laikraščius randi lietuvių su iškeistom pavardėm, kurios neturi visai jokio panašumo į lietuviškas. Ir ypač iškilesnių žmonių, kurie kuom nors pasižymėjo. Taip išeitų, kad visi gabūs, iškilesni žmones yra amerikonai, o lietuviai arba kiti ateiviai tinka tik anglis kasti arba gatves valyti.
>
> Štai, kad ir lietuvių kraujo gabūs filmų artistai ne vienas nesivadina savo tikra pavardę, arba bent panašią į lietuvių pavardę. Ir rodos kaip čia žmogus gali pakeisti pavardę. Bet štai graži Jūratės Nausėdaitės (Nausėda) pavardė tapo Ann Jillian, Rutos Kilmonytės — Ruta Lee, Kazys Bučinskas — Charles Brinson, Graciela Jakavičiūtė — Marcia Bell, ir tt.
>
> Gerai, kad lietuviai dalyvaudami Tarybinėse filmuose pasilaiko savo tikras pavardes: Adomaitis yra Adomaitis, Banionis — Banionis, nes kitaip mes liktume visai be žymesnių žmonių, akyvaizdoje to, kad mūsų merginos labai renkasi vyrus, daugiausia iš italų kilmės, o vaikinus pagauna italiukės.
>
> P. Saulis

AR VATIKANUI NERŪPI LIETUVA?

Vatikano politika komunistinių kraštų atžvilgiu visuomet susilaukdavo nemažai kritikos. Vati-

(*tęsinys 4 psl.*)
4 psl.

ros žurnalai yra bendradarbiavimo šalininkų rankose. Netrūksta kolaborantų ir šiaip spaudoje, pvz. Bradūnas *Drauge*, kurį demaskavo patriotė rašytoja Kemėžaitė. Tai matot, gerbiamieji, kas darosi.

Pirmininkas: Dabar žodį turi monsinjoras Zakarkauskas.

Zakarkauskas: Aš galiu tik patvirtinti tai, ką teigė nusipelnęs patriotas Juškauskas ir jį papildyti štai kokiais faktais. Frontininkai sužlugdė Lietuvos katalikų avangardą — krikščionių demokratų partiją (visi žinom, kas iš jos beliko), gudriai paskelbė neva nepasaulėžiūrinę politiką. Bet jeigu nepasaulėžiūrinė, tai ir nekrikščioniška, o jeigu nekrikščioniška, tai tuo pačiu pagoniška arba komunistiška. Po to jie lengvai atsidūrė visų katalikiškų laikraščių redakcijose ir dabar padoraus ir aiškaus katalikiško ir patriotiško laikraščio išeivijoj nėra. Todėl katalikai patriotai, kaip mūsų žymiausias teisininkas ir moralistas Petras Stravinskas, turi prieglobsčio ieškoti socialistinėse *Naujienose*. Net ir man pačiam nebėra kitur vietos, kaip tik *Naujienose*. Užtat ir ne tik vienuolijų leidžiami laikraščiai, bet ir patys vienuoliai suka kolaboravimo linkme. Juk kiek laiškų rašė marijonams P. Stravinskas, o tie nė mur mur, visai nereaguoja ir nesiskaito, lyg su kokiu vaikėzu ar nedakepėliu. Neduoda padoriam katalikui nė pasiaiškinti. Ar ne moralinis bankrotas?

Pirmininkas: Žodį turi ponia Prusokienė.

Prusokienė: Aš galiu papildyti prieš mane kalbėjusius patriotus štai dar kokiais faktais. Mūsų veiksniams nerodant pakankamo budrumo, frontininkai ir bendruomeninkai pasiekė tai, kad dabar nerasi lietuvio išeivio namo, kuriame nebūtų kokios komunistinės literatūros iš Lietuvos — knygų, žurnalų, net vaikų literatūros. Nerasi namo, kur nebūtų jų meno reprodukcijų, jų muzikos plokštelių. Kai kurias knygas nesusipratėliai čia net persispausdina, pvz. kelis žodynus. O kiek išleista jų muzikos plokštelių?! O kiek jau dailininkų ten buvo nuvykę su savo paveikslais, kiek dainininkų ten jau dainavo, kiek mokslininkų paskaitų skaitė? Nenuostabu, kad ir į mūsų mokyklų vadovėlius braunasi jų poezija ir dabartinės Lietuvos vaizdai, lyg visi būtų užmiršę, kad iš praeities turim semtis stiprybės.

Pirmininkas: Žodį turi jaunimo atstovė panelė Kepežaitė.

Kepežaitė: Noriu iškelti du dalykus — pražūtingą jaunimo veiklą ir iš ten atvykstančius „pabėgėlius“. Dėl jaunimo nėra ko daug stebėtis: kokie tėvai, tokie ir vaikai. Tėvai kelią parodė, o dabar visi gimnazistai ir studentai, lyg be galvų, anot Donelaičio, tik lekia, tik lekia į Lietuvą. Į lietuvių kalbos kursus, o iš tikrųjų į komunizmo kursus. Ir ką jie grįžę daro? Ogi anava *Darbininke* visi pasiskelbė, kad jokios ten propagandos nebuvę. *Darbininkas* bandė suvaidinti vieną kursantą, kuris kitaip neva pasisakė, bet nieko neišėjo. Ir mūsų bendruomenės vadai apie tai nė žodžio. Net visi veiksniai, atsiprašant, praeitą rudenį paskelbė nutarimą, užgirdami bendravimą su Lietuva. Girdi, „laisvojo pasaulio lietuviams tikslinga puoselėti ir plėsti ryšius su pavergtoje Lietuvoje gyvenančiais tautiečiais“ ir kad juos plečiant užtenka „vadovautis savo sveika nuovoka“. Jeigu užtenka savos nuovokos, tai kam tada vadai? Jie nereikalingi. Štai prie ko veda tie veiksnių nutarimai! Ir nenuostabu, kad visoje išeivijos spaudoje, neišskiriant nė patriotizmo kupinos spaudos, pilna skelbimų apie ekskursijas į Lietuvą. Tai kogi norėti iš jaunimo, kad pačios mamytės ir tėveliai vežasi savo vaikus į komunistinę Lietuvą, kad jiems ten išplautų ir taip jau ne per kietus smegenis. O veiksniai vis tyli ir tyli.

Antras dalykas tai „pabėgėliai“ iš okupuotos Lietuvos. Panelė Kemėžaitė juos visus jau demaskavo *Naujienose*, ir jie dabar tyli, kaip pelė po šluota. Visi turistai ir pabėgėliai iš Lietuvos jau nebe sveiki lietuviai, nes jie arba agentai, arba apsikrėtę komunizmo bacilom ir dėl to mūsų švarių patriotų tarpan netinka.

Pirmininkas: Po visų simpoziumo dalyvių pasisakymo, aišku, kaip dieną, kad mūsų išeivija sunkiai serga. Ją susargdino, kaip girdėjom, frontininkai, bendruomenininkai, liberalai santariečiai ir panašūs gaivalai. Kadangi jie iki šiol vadovavo Lietuvių Bendruomenei, tai mes jaučiame šventą pareigą atimti iš jų tą vadovavimą. Todėl mes organizuojame dezorganizuotą, atsiprašau, reorganizuotą bendruomenę, kuri bus ne taip vadinama demokratinė, o fikcin..., tai yra federacinė bendruomenė. Ji neturės nieko bendro su okupuota Lietuva, apjungs visus išeivius — senus ir naujus (iš tų tik ištikimus patriotus), gyvus ir mirusius, ir tada už mus pasisakys ne koks desėtkas tūkstančių, o milijonas. Taip — visas milijonas! (Simpoziumo dalyviai ir keli klausytojai ploja). Išnagrinėję šį reikalą iš pagrindų, likusį laiką skiriame paklausimams.

Klausėjas pirmas: Simpoziumo pirmininkas kaltino Bendruomenę, kad jos vadovai nepasmerkė kolaborantų arba bendradarbiautojų su okupantu. Bet kolaboravimas juk politinis reikalas. Tai kodėl kiti poli-

(*tęsinys 4 psl.*)

...SPAUDOS VEIDRODYJE

(atkelta iš 3 psl.)

kanas pirmas iškėlė taikingo sugyvenimo principus, aiškindamas, jog toji politika gali padėti komunistiniuose kraštuose gyvenantiems katalikams.

Dėl Lietuvos Vatikano politika irgi sukeldavo nemažai įtarimų. Lietuvos katalikų reikalai, atrodo, visuomet būdavo paskutiniame Vatikano dienotvarkės punkte.

Europos Lietuvis (Nr.22,1975.V.27) persispausdino iš anglų katalikų dienraščio ištraukas iš pasikalbėjimo su Religinių studijų centro direktoriumi apie padėtį Lietuvoje. Jame taip pat priekaištaujama Vatikanui:

> Anglų katalikų dienraštis „Catholic Herald" (gegužės 9 d.) įsidėjo Religinio Studijų Centro Kestone direktoriaus kun. Michael Bourdeaux pasikalbėjimą apie katalikų padėtį Lietuvoje. Tame pasikalbėjime kun. Bordeaux atvirai kritikuoja Vatikano elgesį Lietuvos ir Ukrainos katalikų atžvilgiu. Jis mano, kad Vatikano užs. reik. ministerio arkiv. Casaroli politika yra klaidinga ir jis nesupranta Rytų Europos katalikų padėties.
>
> „Lietuviai suprato, kad Rytų - Vakarų detentės tikslas yra tik aukštųjų sluoksnių derybos, jie visiškai nesirūpina padėti kenčiantiems krikščionims Rytuose", sako M. Bordeaux.
>
> Pasiremdamas „Lietuvos Katalikų Kronikomis", M. Bordeaux teigia, kad Romos atstovai visiškai nesupranta Sovietų Sąjungos krikščionių sąlygų. Jų pažiūra yra siaura ir per daug apribota. Net Romoje gyveną katalikai esą labai nusiskundžia, kad nėra ryšio tarp jų ir Vatikano derybininkų su Lietuva.

ATSIRADO ADV. Z. BUTKUS

Iš Lietuvos pabėgęs adv. Z. Butkus savo laiku Čikagoje sukėlė daug triukšmo ir ginčų, ypač ALTos veikėjų tarpe. ALTa jį tada tiek „nuglobojo", jog jis ramiai iš Čikagos išvažiavo ir niekas apie jį daugiau negirdėjo.

Dabar *Europos Lietuvyje* (Nr.22) buvo paskelbta tokia trumpa žinutė:

> — Britų BBC televizija rodė naujai papildytą filmą apie KGB. Joje trumpai pasirodė ir adv. Z. Butkus.

Kaip matome ALTos pamiršto Butkaus pasaulis dar vis nepamiršta. Tik lietuviams Butkų į savo tarpą prisivilioti nebepavyksta. Kažin kodėl?!

AR VISI LIETUVIAI PAVYZDINGI ŽMONĖS?

Jėzuitų ir Jaunimo Centro biuletenyje — *Mūsų Žinios* (Nr.10,1975.V.25), skyriuje „Mūsų Jaunimo Žodis", Raimundas Strikas parašė labai įdomų straipsnį apie lietuviškos kilmės garsinimą, organizacijų gausumą ir t.t.

Jis taip teisingai samprotauja:

> Esu skaitęs laikraščiuose, kad vienas ar kitas žymus asmuo yra lietuvis arba lietuvių kilmės. Kodėl tas yra svarbu? Jeigu tas žmogus nesirūpina savo kilme ir nekreipia dėmesio į ją, tai kodėl minėti tą faktą? Kartais net labai abejoju, ar iškeltas asmuo iš viso žino, kad jis yra lietuvis ar lietuvių kilmės. Pavyzdys būtų aktorius Charles Bronson apie kurį kelis kartus skaičiau, kad jis yra lietuvis. Tik man atrodo, kad jam pačiam tas faktas nėra reikšmingas. Kodėl džiaugtis ir kalbėti apie žmogų ir jo atsiekimus, vadinti jį lietuviu, jeigu jis į lietuvius visai nekreipia dėmesio. Taip pat pavyzdžiu galėtų būti miręs aktorius Laurence Harvey ir teniso žaidėjas Rod Laver. Jei šie žmonės yra lietuvių kilmės ir tuo nesidomi, kodėl mes turime skelbti jų lietuviškumą?
>
> Taip pat esu dažnai pastebėjęs mūsų spaudoje, kad jei žmogus yra lietuvis, lietuvių kilmės, jis yra skaitomas gabesniu už kitus žmones ir mes turime jį remti. Pavyzdžiu galėtų būti teisėjas Alfonse Wells, kuris kandidatavo perrinkimui į Cook County teisėjo postą 1974 m. „Draugas" jį rėmė, skelbė jį lietuviu ir siūlė už jį balsuoti. Tuo pačiu laiku aš skaičiau „Chicago Tribune" dienraštyje, kad iš visų kandidatų į įvairias teisėjų pozicijas, Alfonse Wells ir dar du kiti buvo nepriimtini ir neverti tų pareigų, nes jie buvo, pasirodė, negeri teisėjai.
>
> Kodėl lietuviai turi remti tik lietuvius ir įrodyti, kad visi lietuviai, kurie bet ką daro, yra pavyzdingi žmonės? Vien dėl to, kad jie yra lietuviai?

NEVIENINGI VIENMINČIAI

Tokiu pavadinimu *Tėviškės Žiburiai* (Nr.26, 1975.VI.26) parašė vedamąjį, kuriame iškelia įvairių ideologinių organizacijų skilimus, ypatingai pabrėždamas frontininkų atskilimą nuo krikščionių demokratų.

Ten taip rašoma:

> Bene skaudžiausią vienminčių nevieningumą išgyvena dešinė. Jeigu nepriklausomoje Lietuvoje ji buvo, palyginti, vieninga dėl savo taktinio susitvarkymo ir išorinio politinio spaudimo, tai išeivijoje ji pasirodė kaip skilusi pajėga. Pradžioje atrodė, kad tai tik ambicinis asmenų nevieningumas, tačiau vėliau dalykai taip susiklostė, kad prireikė dviejų kepurių. Krikščionys demokratai, ryškiausia dešinės grupė, pasidarė nebepriimtina daugeliui ypač jaunosios kartos veikėjų. Atsirado Lietuvių Fronto Bičiuliai, dabar vadinami frontininkais. Velionis M. Krupavičius tą skilimą vadino tragedija. Ar jis iš tikrųjų toks buvo, gal dar peranksti spręsti, bet kad jis, šalia pozityvių dalykų, padarė žalos, netenka abejoti. Tiesa, Lietuvių Fronto Bičiuliai parodė daug gražios iniciatyvos politinėje srityje ir visuomeninėje, tačiau gerokai susilpnino ateitininkiją, nes daugelis jos veikėjų nuėjo į politinę veiklą. Minėtasis skilimas pasirodė ypač fatališkas visu bendruomeninio gyvenimo mastu. Didžioji lietuvių visuomenės dalis šiaip ar taip yra krikščioniška. Pagrindinę jos atramą sudaro katalikai. Pastarųjų skilimas aktyvistų viršūnėse skaudžiai atsiliepė ypač JAV - se. Užkulisiniai dabartinių konfliktų siūlai veda į minėtąjį skilimą, tapusį žaizda. Nors paviršiuje kovojama dėl kitų motyvų, net nepolitinių, tačiau gelmėje slypi vienminčių nevieningumas. Ar atsiras matančių, kad konfliktas tėra savęs naikinimas, kuriame visi pralaimi?

Nieko čia stebėtino. Išeivijoj nevienybės liga daugelis serga, nors kiekvienas tą vienybę linksniuoja ir perša kitam.

Tame gausiame idėjinių organizacijų susiskaldyme, mums atrodo, išryškėja du blokai — konservatoriai ir liberalai. Šitokį pasiskirstymą pastebime beveik kiekvienoj organizacijoj ir gal būt jau netolimoje ateityje tie du blokai vyraus išeivijos organizaciniame gyvenime.

KAS TIE RUSŲ PROVOKATORIAI?

VLIKo pirmininkas K. Valiūnas pasikalbėjime su *Tėviškės Žiburiais* (Nr.27,1975.VII.3) štai kaip atsakė į klausimą:

— Ar Lietuvos laisvinimo horizonte matyti tiktai debesys, ar yra ir prošvaisčių?

SAPNAS APIE ... BENDRUOMENĘ

(atkelta iš 3 - čio psl.)

tiniai veiksniai to nesmerkia?

Pirmininkas: Mes to nežinome. Bet mums tai ir nesvarbu, nes mes į kitų veiksnių postus nesikesinam. Mes tik bandome atsitūpti Bendruomenės lizde ir dėl to darome, ką galime ir kaip galime.

Klausėjas antras: Jeigu gerai supratau, tai ponas Juškauskas siūlė nesiųsti siuntinių į Lietuvą. Bet kas čia blogo sušelpti skurstantį lietuvį? Kam tada reikalingas Balfas?

Juškauskas: Skurdas patriotiniu požiūriu nėra blogybė. Ir mūsų protėviai baudžiauninkai skurdo, o visi žinom, kiek jie vaikų išaugino, kiek jie liaudies dainų sudėjo ir apskritai visą lietuvybę ant savo pečių išnešė. Be to, muitais už siuntinius mes šelpiam okupantą. Logiška išvada — juo mažiau siuntinių, juo blogiau okupantui, juo greičiau jis žlugs. O Balfas tai savo surinktus pinigus geriau paaukotų mūsų karinių pajėgų ginklų fondui. Dabar mūsų šauliai neturi ne tik kulkosvaidžių, bet nei modernių automatinių šautuvų ir neturi kuo praktikuotis. Pistoletų neužtenka.

Klausėjas trečias: Naujienose kažkoks kun. V. Zakarauskas rašė, kad „reorganizatoriai" nieko neskaldo, kad jie tik „siekia LB - nę praplėsti". Bet kaip neskaldo, jei bus dvi Bendruomenės. Ar viso to rezultatas nebus dezorganizuota Bendruomenė?

Mons. Zakarkauskas: Dezorganizacijos nebus, nes sena išnyks ir liks tik nauja — dezorganizuota, t.y. reorganizuota bendruomenė.

Klausėjas: Kaip gali išnykti sena Bendruomenė, kuri jau egzistuoja per 20 su viršum metų?

Mons. Zakarkauskas: Ją likviduosime, skelbdami, kad jos vadai yra kolaborantai su okupantu. Mes, žinoma, tuo netikime, bet tėvynės labui taip skelbėme ir skelbsime. Žinoma, sunku bus įrodyti, kad Barzdukas ir Nainys yra blogesni patriotai nei Valiūnas ir Bobelis, bet mes vis tiek rėksime ir gal kas nors patikės.

Klausėjas ketvirtas: Ponia Prusokienė pasisakė prieš knygas ir plokšteles iš Lietuvos. Bet aš esu iš ten gavęs po porą tomų gražiai išleistų Pečkauskaitės, Baranausko, Valančiaus, Vaižganto raštų. Argi tai nepriimtina? Taip ir naujų gražių dainų dabar yra Lietuvoje sukurta. Ar tai smerktina, kad jas čia visos lietuvių radijo valandėlės transliuoja?

Prusokienė: Taip, smerktina. Tos knygos okupuotoj Lietuvoj leidžiamos tik propagandai, išeivijai mulkinti. Lietuvoj jų niekas nemato. Sako, per savaitę jas išperka, o iš tikrųjų jas visas mums pasiunčia. Žiūrėkit, sako, kokie mes patriotai. Antra vertus, jeigu mums jų reikėtų, tai mes ir patys galėtume jas išleisti. O dėl dainų štai kas pasakytina. Yra, pavyzdžiui, tokia kompozitoriaus Bražinsko neva nekalta dainelė apie Nemunėlį, kurią dainuoja mūsų mokyklų ir stovyklų vaikai ir jaunimas. Bet apie kokį Nemunėlį jie dainuoja? Aišku, seno Nemunėlio vandens jau nė lašo nebėra. Jis visas jau seniai Baltijos jūroj ar gal ir Atlanto vandenyje. Dabar Nemunėly plaukia komunistų užterštas vanduo. Tai kokia nauda apie tokį Nemunėlį dainuoti? Arba paimkim Raudonikio dainą apie raudoną rožę, kurią net Hamiltono mergaičių choras ir neolituanai į plokšteles įdainavo. Kodėl tas kompozitorius neparašė dainos apie baltą leliją ar žalią rūtą ar bent geltonai - žaliai - raudoną rožę. Dabar — tik raudona rožė. Visi žinom, kodėl tik raudona. Štai kodėl tos dainos mums nepriimtos. Mes juk turime daug geresnių savų dainų, pvz. Vandos Stankienės, Lionės Juodytės — Pasakyk čigonė miela ir pan. Visos mūsų radijo valandėlės turėtų vengti visokių Nemunė-

— Lietuvos laisvinimo darbe didžiausia paguoda yra ta, kad mes kovojame už teisingą principą, kuris visų tautų yra pripažintas, būtent, laisvo tautų apsisprendimo teisę. Pasaulio politikai per paskutiniuosius metus aiškiai linkstant sovietų naudai, Vakarai galų gale turės susigriebti ir pradėti vesti visiškai skirtingą kovą prieš aiškius savo priešus. Yra džiugu, kad didžiosios Vakarų valstybės mus užtikrina, kad jos mūsų principus remia. Mes turime kovoti vieningai ir neleisti rusų provokatoriams mus skaldyti ir pjudyti.

Iš VLIKo pirmininko, vis dėlto, būtų lauktina atsakingesnio pareiškimo, o ne kartojimo tų trafaretinių kaltinimų, kuriuos jau nuo seno girdime iš L.B. atskalūnų, *Naujienų* ir kitokių tautinės drausmės sargybinių...

RETAS GARBINGUMO PAVYZDYS

Stasys Barzdukas straipsnyje „Tarp lietuvių tautos istorinių interesų ir kasdienybės negalavimų" (*Į Laisvę*, Nr.62), tarp kitko, taip rašo:

PLB II Seime 1968 New Yorke reiškėsi tuometinis PLB Valdybos pirm. Juozas J. Bačiūnas. Atidarydamas Seimą, jis kalbėjo: „Mums taip pat reikia nusistatyti, ar pajėgesnius lietuvius, kad ir įvairių pažiūrų arba taktikos prisilaikančius, stengtis mūsų visuomeniniame darbe *išlaikyt*, ar juos vieną po kito *išvaikyt* vien už tai, kad ką pasakė ar padarė ne visiškai taip, kaip kas nors kitas reikalavo? J. Bačiūnas buvo už tokių lietuvių savo lietuviškoj šeimoj išlaikymą. Esu už išlaikymą ir aš, todėl atskleidžiu vieną įvykį, kuris mane tebeslegia ligi šiol. Kai buvo rengiamas trečiasis mūsų kultūros kongresas, ekstremistiniai patriotai apsisprendė iš jo programos išmesti tris „tautinei drausmei nusikaltusius" prelegentus. Vieni juos tada metėm, kiti tam metimui pritarėm, bent nesipriešinom. Tarp pastarųjų buvau ir aš. Taigi išmetėm dail. V.K. Jonyną, „kam jis pavaišino į ok. Lietuvą vykstančius mūsų sportininkus". Ši gėda mane lydės iki karsto lentos. Kas yra dail. Jonynas ir mes, jį tada teisusieji? Jis lietuvių tautos kultūros istorijoj liks amžinai, o tie, kurie reikalavo jį iš kultūros kongreso išmesti ir laimėjo, jau šiandien lietuvių gyvenime yra tik nulis. Niekad nereikia užmiršti amžių išminties: neteiskite, kad patys nebūtumėte teisiami...

Supainiotuose išeivijos visuomeninio gyvenimo santykiuose, garbingumas, etika ir moralė dažnai užleidžia vietą demagogijai, šmeižtams ir neatsakingumui. Šitoks St. Barzduko garbingas pareiškimas yra reta prošvaistė išeivijos gyvenime. Tai sveikintinas pavyzdys kitiems.

SU KARVĖMIS IR ARKLIAIS Į LIETUVĄ

Europos Lietuvis (Nr.22), korespondencijoj iš Vokietijos, paskelbė tokią įdomią žinią:

Antanas Uleckas jau trisdešimt metų ruošiasi kelionei į Lietuvą. Jis augina karves ir arklius, kad galėtų nusivežti geros veislės gyvulių į savo ūkį netoli Prienų. Jis dirba bemaž dieną ir naktį, kad tik jis būtų tėvynėje naudingas ūkininkas. Jis negali ir nenori suprasti, kad jo ūkyje šeimininkauja kolūkiečiai. Jis žino apie bolševikų žiaurumus, bet netiki, kad jie galėtų nusavinti ir pagrobti iš vargingų valstiečių paskutinį žemės gabalėlį.

Ant. Uleckas turi 3 arklius ir 4 karves. Jis pats čia gyvena kartu su gyvuliais, bet mielai seka visą lietuvišką spaudą ir priima tik tai, kas jam naudinga. Jis niekad neturi laiko sirgti ar bent pailsėti. Gydytojų nepripažįsta ir apie bet kokį apsidraudimą nieko nenori girdėti. Jis sulaukė 68 metų amžiaus.

Mes nežinome, ar iš tikrųjų ūkininkas A. Uleckas su visu savo turtu vyks į Prienus. O ir nuvykęs be abejo jis savo ūkio nesurastų. Bet kolchozo vadovybė greičiausiai apsidžiaugtų proga padidinti savo galvijų prieauglį...

Vyt. Gedrimas

ATGARSIAI

RŪPESTIS „DRAUSMĖS SARGYBINIO" GRAMATIKA

(*„Drausmės sargybinio pasiaiškinimas"*, Akiračiai Nr. 6(70))

Su vienokiomis ar kitokiomis leidinio straipsnių išvadomis galima sutikti, galima ir nesutikti, tačiau vienos rūšies nuodėmių mėnraščiui atleisti negalima. Būtent — per mažo paisymo lietuvių kalbos gramatikos, sintaklės ir rašybos taisyklių. Tik vieną kartą mėnesyje išeidamas, 16 psl. leidinys, rodos pakankamai turi laiko savo puslapius apvalyti nuo akį nuolat rėžiančių lietuvių kalbos ir rašybos klaidų. Dabar skaitai žmogus kiekviename numeryje to „drausmės sargyboje", besėdinčio „Akiračių" šunelio vedamuosius, o eilutės kaukte kaukia rašybos klaidomis. Žinoma, nėra lengva šunį išmokyti gramatikos ir sintaksės... Bet vis dėlto...

(*Draugas*, 1975.VII.26)

PO GUDYNO — ŽEMELIS?

Henrikas Žemelis, pavarytas iš „Margučio" už žinių nususinimą ir nuostolių užtraukimą, įsipiršo į Akiračių redakciją ir tapo šio mėnraščio dvasios vadu. Jis pradėjo aiškinti Amerikos lietuviams, kas yra moralu ir ka ne; kas yra etiška ir kas ne; kas yra kova už pavergtos lietuvių tautos laisvę ir kas kenkia tos laisvės kovai.

Dažniausiai Žemelis užkliūva už Naujienų. Ar Akiračiuose savo studijas Žemelis pasirašo savo pavardę, ar slapyvardžiu, jis kiekvieną kartą randa reikalo prisikabinti prie Naujienų ir kritikuoti šio dienraščio teikiamas žinias ir daromus lietuviško gyvenimo komentarus. Jis tiek toli nuėjo, kad „nustatė", kuris šio dienraščio puslapis yra pakenčiamas ir kuris labai blogas; kurį reikia „išskirti" iš blogųjų ir kuris visą laiką yra pats blogiausias.

Apie Akiračius spiečiasi mokyti mūsų jaunieji vyrai, bet, kaip lietuviai sako, nedamokyti. Jie sugebėjo gauti amerikietiškų kolegijų mokslo laipsnius, bet mokslo pagrindų jie nesuprato; jie kalba labai jau aukštomis frazėmis, bet nepajėgia atskirti pelų nuo grūdų. Žemelis mokslo laipsniais neapsikarstė, bet mūsų akiratinių mokslinčių tarpe jis yra pats iškiliausias. Kiti moralinų etikos klausimų nedrįsta kelti, tuo tarpu Žemeliui šie reikalai tiktai pašvilpt. Jis tapo Akiračių dvasios vadas ir kiekviename numeryje pamokslauja, ką kiti turi daryti.

(*Naujienos*, 1975.VII.18)

Prieš kelias savaites iš Naujienų *pasitraukė žurnalistas A. Pužauskas, kuris paruošdavo* Naujienų *pirmąjį puslapį.* Akiračiuose *gi esame ne kartą pastebėję, kad dabartiniame* Naujienų *degradacijos fone pirmasis to dienraščio puslapis išsiskirdavo iš kitų kaipo gero, profesinio žurnalizmo pavyzdys. Kiek teko patirti, viena iš priežasčių, paskatinusių A. Pužauską apleisti* Naujienas *buvo atlyginimo klausimas. Todėl nenuostabu, kad* Naujienos *dabar pyksta ant* Akiračių, *neva išpaikinusių jų tarnautoją, o kaltininku pasirinko H. Žemelį. Pagal stalinistinį mentalitetą juk visada kas nors turi būti kaltas* — Akiračių *red.*

lių ir raudonų rožių.

Klausėjas penktas: Panelė Kepežaitė pasisakė prieš jaunimo lankymą Lietuvos. Bet juk visose lituanistinėse mokyklose pasakojama, kokia graži Lietuva, tai kodėl nepamatyti jos savo akimis. Kas čia blogo?

Kepežaitė: Bloga tai, kad jaunimas jau nebegali matyti senos, tautinės Lietuvos, o mato tik komunistišką Lietuvą — miestuose tik Leninus, o kaime naujus dvarus su kumetynais. Vietoj dainoj apdainuoto žirgelio tik traktorius ir kombainus.

Klausėjas: Kas bloga su traktoriais ir kombainais? Juk tai ne komunistų išradimas?

Kepežaitė: Lietuvių tautiniai padargai yra arklas (plg. arti, arklys) ir plieno dalgelis, dainoj apdainuotas. Todėl mes turime auklėti jaunimą taip, kad jis negalvotų apie kokių kombainų, o apie arklų ir dalgelių Lietuvą ir būtų pasiruošęs ją tokią atkurti, kai ateis laikas.

Klausėjas šeštas: Pirmininkas sakė, kad kuriama federacinė bendruomenė. Kas joje federuosis?

Pirmininkas: Galės federuotis visos tos garbingos organizacijos, kurios susifederavo Altoj. Bet yra dar ir kitų, niekur neįsifederavusių. Tai Lietuvių golfo klubas, Medžiotojų draugija, Pokerio klubas ir Petro Stravinsko Spaudos klubas. Pagaliau yra dar geografinių klubų, pvz. zarasiškių klubas. Reikalui esant, gali būti Balbieriškio, Žagarės ir kt. klubai. O priimdami pavienius žmones, mes nesilaikysime rasistinės Lietuvių Chartos ir žiūrėsime ne kalbos ir kilmės, o dvasios. Todėl priimsime mišrias šeimas, jeigu jos bus kuo prisidėję kovon prieš bolševizmą, pvz. dalyvavę demonstracijoj prieš Simo Kudirkos išdavimą. Bet mes nepriimsime tokių lietuvių, kurie užsibarikadavę savo rezidencijose, nedalyvavo jokiose demonstracijose ir neparašė senatoriams nė vieno laiško.

Klausėjas: Pirmininkas minėjo, kad feder. bendruomenei priklausys ne tik gyvieji, bet ir mirusieji. Kokiu būdu mirusios sielos gali būti gyvos bendruomenės nariais?

Pirmininkas: Klausėjas klysta, sakydamas „mirusios sielos". Sielos nemiršta kaip kūnai. Tai, manau, patvirtins ir mons. Zakarkauskas. Todėl mes nurašysime visas pavardes nuo tautinių kapinių ir nuo šv. Kazimiero kapinių paminklų ir visų tų mirusių kūnų sielas įrašysime į savo bendruomenę. Tada ir sudarysime milijoną, o gal ir daugiau... Ar yra daugiau klausimų? Nėra, Tad einame prie pabaigos. Išvadas, manau, galima pasidaryti tokias. Būtinas reikalas yra kurti dezorganizuotą fikcinę bendruomenę, naują Amerikos Lietuvą, kuri atsisakytų nuo dipukų importuotos mums svetimos dvasios. Mes turime atkurti tokią išeiviją, kokia buvo prieš karą — su savo patriotiška dvasia, originalia kalba, su savo tautiniais klubais ir saliūnais. Žodžiu, mes turime atsiriboti aukščiausiom mūro sienom 1) nuo dabartinės Lietuvos, 2) nuo liberalų ir frontininkų dabartinės Bendruomenės ir 3) nuo bimbininkų.

Kažkoks vyras iš salės: Drauge pirmininke, buvom susitarę, kad mūsų salėje bimbininkų neminėsite, o dabar nesilaikote susitarimo ir paminėjote. Todėl Mildos salės direktorių vardu prašau šią salę apleisti.

Klausytojai iš salės pradėjo bėgti. Pirmininkas trenkė plaktuku į stalą ir pareiškė: Simpoziumas baigtas. Moterys griebė nuo stalo tautines vėliavėles ir trispalvę staltiesę, o aš nuo to trenksmo pabudau nė kiek nepasilsėjęs. Todėl nutariau iš vakaro daugiau lietuviškų laikraščių neskaityti.

A. Pagirietis

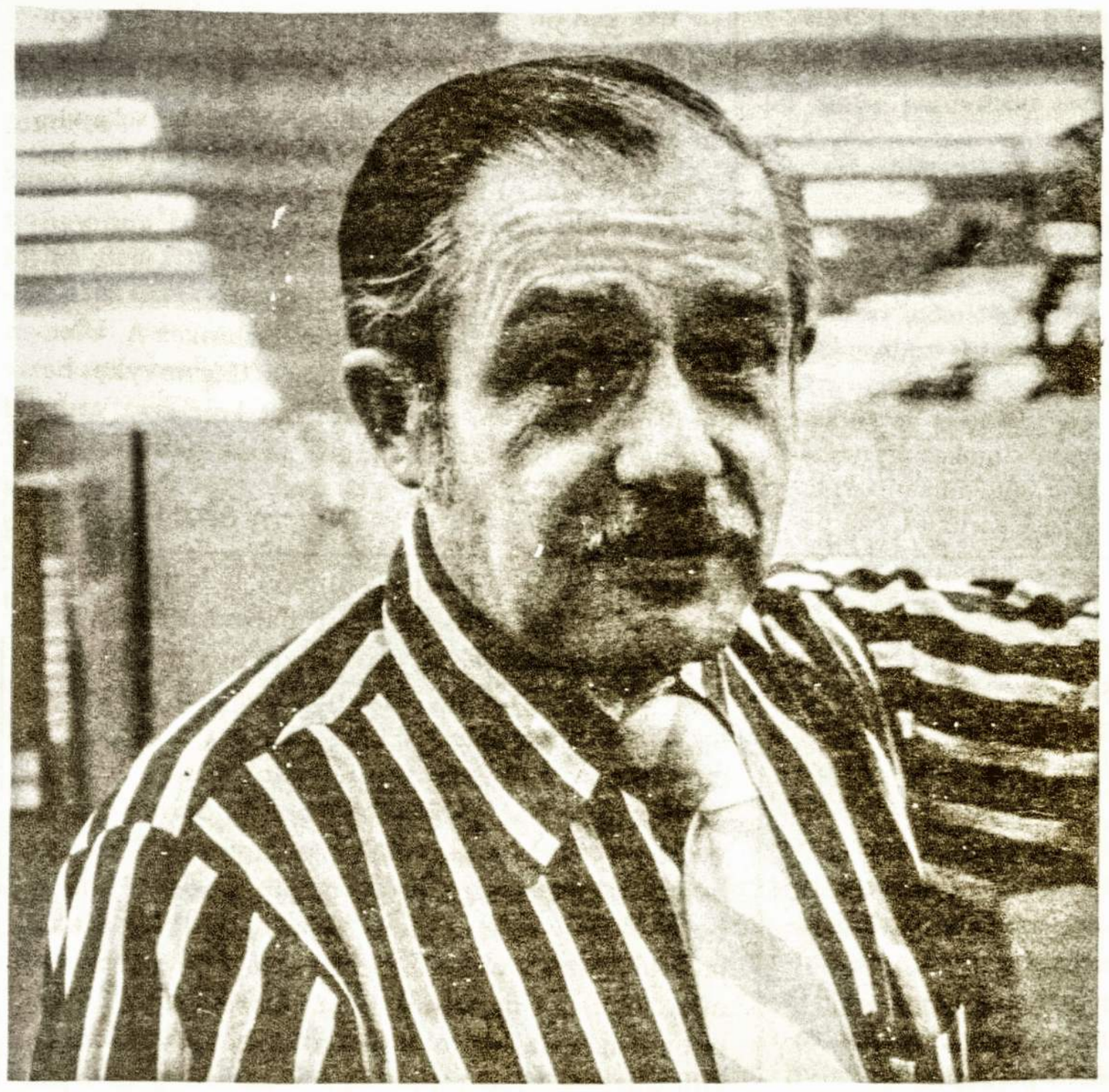

POKALBIS SU ALGIRDU KURAUSKU

MENO PASKIRTIS — KALBĖTI GYVIEMS ŽMONĖMS

Dailininkas Algirdas Kurauskas yra vienas kūrybingiausių viduriniosios kartos (jau svetur subrendusių) dailininkų išeivijoje. Studijas pradėjęs 1940 metais Kauno Dailės institute jas 1950 m. baigė Freiburgo Ecole des Arts et Metiers ir, kaip Prancūzijos vyriausybės stipendininkas 1950 - 51 mokėsi Ecole Nacionale des Beaux Arts ir Academie Julienne Paryžiuje. 1951 - 55 lankė Institute of Design ir Čikagos Meno Institutą. Dirba taikomosios dailės srityje, dažnai ilgesniais protarpiais dėstydamas meną įvairiose suaugusiųjų mokyklose ir kursuose.

Bet — geriausia leiskime jam pačiam...

Ilgą laiką dirbate taikomosios dailės srityje: ar dėl to, kad šią sritį mėgstate, ar kad tai praktiškiausia?

Norint į šį klausimą tiksliau atsakyti, tenka truputį sugrįžti į praeitį. 1951 m. atvykęs į Čikagą, neturėjau mažiausio supratimo, nei kuo versiuos, nei ką veiksiu. Kišenėje turėjau Freiburgo Ecole des Arts et Metiers diplomą ir Paryžiaus Ecole Nationale Superieure des Beaux Arts profesoriaus P. Jaudon rekomendacinį laišką. Čikagoje sutiko mane būrelis stovyklinių laikų bičiulių, sudariusių emigracijos dokumentus, čia jau anksčiau įsikūrusių. Tai buvo Hanau stovyklos *Atžalyno* teatro pionieriai ir šulai: Jonas Kelečius, Stasys Gasiūnas ir kt. Be jų aš tikriausiai nebūčiau atsidūręs Amerikoje. Jie ir buvo atsakingi už sėkmingą mano pradžią šiame krašte... O Freiburgo mokyklos bendrakursiai Albinas Elskus ir Romas Viesulas buvo pirmieji „gidai" Amerikoje, kurie, jiems įgimtu sąmojum ir išmintimi, padėjo man suformuoti pradines orientacijos gaires.

Darbą pavyko gauti nelauktai greitai, tiesiog stebuklingai, senoje vokiečių kilmės dekoravimo firmoje, čia Čikagoje. Gaminau eskyzus tuo laiku „madingiems", taip vadinamiems „murals" — sienos dekoratyviniams elementams, kurių vieną kitą galima būtų sutapatinti su sienine tapyba.

Tada ir prasidėjo mano svarstymai. Mane išgąsdino šio darbo trivialumas, korupcija ir nerimtumas. Pradėjau abejoti mokykloje įgytomis žiniomis ir pajutau, kad man trūksta savo profesijoje substancijos. Kitaip tariant, įsitikinau, kad mano turimų žinių bagažas yra menkas ir jį reikia plėsti.

— Pradėjot vėl mokytis? Illinojaus Institute? O kaip su darbu?...

Dalykai išsisprendė savaime. Mano darbdavys pasiūlė gudriai sumegstą juridinį kontraktą, aš sutarties atsisakiau ir reikalas netrukus užsibaigė... Ėmiau dirbti vienoje bažnytinio meno studijoje, kurioje anuomet, vienu ar kitu metu, dirbdavo vos ne visi Čikagoje esantys lietuviai dailininkai. Mat jos savininkas, volietis, mėgo lietuvių sąžiningumą ir darbštumą... Bedirbdamas šioje studijoje, buvau paskirtas asistentu - pagelbininku amerikiečių tapytojui Abrahamui Rattneriui, kuris tuo metu mūsų studijoje vykdė savo suprojektuotus vitražus vienai Niujorko katalikų bažnyčiai. Paprašė manęs parodyti, ką aš dirbu. Parodžiau ką anuomet turėjau. Jis tai įvertino labai padrąsinančiai, pabrėždamas tradicinės mokyklos stiprumą mano darbuose ir viso to svarbą, skatino veržtis į šio krašto meno gyvenimą ir konkrečiai nurodė, kad praktiškiausias būdas Amerikoje dailininkui augti yra švietimo ir taikomojo meno srityse — laisvoje kūryboje tegali reikštis tik mažuma tų, kurie prasiskina sau kelią įvairiais būdais ir nebūtinai vien tik talentu... Rattner'io manymu, aš esu gimęs grafikas... Sekančią dieną parašė ilgą rekomendacinį laišką savo bičiuliui, meno studijos vadovui, kurioje dirbo 6 dailininkai savo kūryba aptarnaudami vieną didžiausių Čikagoje skelbimų agentūrų. Kalbamas studijos vadovas, apžiūrėjęs mano darbus, nepagailėjo komplimentų ir sutiko mane priimti dviejų savaičių išbandymui. Egzaminą išlaikiau. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad tai buvo ilgos odisėjos tik pati pradžia...

Ar mokslo ar darbo?...

Ir vieno ir kito. Kaip minėjau, ketverius metus vakarais lankiau Institute of Design (Illinois Institute of Technology). Po kurio laiko du semestrus papildomai studijavau metalo graviūrą Čikagos Meno Institute. Bestudijuojant Institute of Design, mokyklos vadovybė, atsižvelgdama į mano darbus, pasiūlė instruktoriaus asistento vietą su sąlyga, jei tobulinsiu savo anglų kalbą ir jeigu ruošiuos laipsniui atsidėjęs šiam darbui pilną laiką. Anuomet tokios sąlygos man buvo nepriimtinos... Tačiau grįžkime prie jūsų pirmojo klausimo, nuo kurio aš taip nutolau: ar aš mėgstu taikomąją grafiką ar pasirinkau ją, todėl kad ji — kaip jūs sakote — praktiška? Man regis, joks amatas ar profesija (gal su labai mažomis išimtimis) savo prigimtimi nėra savaime praktiška ar nepraktiška. Individas padaro ją praktiška, net pelninga, ir to nesiekdamas.

Pelno aš gyvenime niekad nesiekiau ir nemokėjau siekti. Pakrypti į tą sritį, kurioje šiandien dirbu, lėmė daug gilesni motyvai — ne materialinės naudos ar svarbos. Tačiau tai dar nereiškia, kad nėra individų, kurie šių tariamai priešingų polių nesugebėtų suvesti į akyvaizdžiai sėkmingą, darnų ir žmogiškai laimingą rezultatą. Tokių individų aš pažįstu dešimtimis. Gaila, kad nesu vienas iš jų.

Kadaise teko girdėti jus kalbant apie panašumus, tapatybes ir skirtumus tarp vadinamo grynojo ir pritaikomojo meno. Kaip šiandien tai aiškintumėt?

Atkartoti visus savo teigimus šio pasikalbėjimo rėmuose manau nebūtų prasminga. Norėčiau tik pabrėžti pagrindinius skirtumus tarp *taikomosios grafikos dailininko* (angliškai — graphic designer) ir tarp taip vadinamo subjektyvaus arba *laisvojo dailininko.*

Netaip seniai taikomoji grafika (graphic design) buvo kildinama iš tapybos ir vadinama „komerciniu menu" (commercial art). Šitokia pažiūra, ir apibudinimas, žinoma, nėra nei tikslus nei teisingas. Iš tikrųjų grafikas - projektuotojas yra specialistas, kuriam rūpi išspręsti *kitų žmonių problemas.* Šiuo atveju, reikalas visuomet sukasi apie v a i z d i n ę k o m u n i k a c i j ą. Toks projektuotojas - grafikas gali kurti patsai vienas arba grupėje su kitais, tačiau jo tikslas yra tas pats: vaizdinės komunikacijos problema. Kitaip sakant, jo auditorija yra *specifinė, apibrėžta ir konkreti.*

Visai kitas reikalas su *laisvuoju* arba subjektyviuoju dailininku. Priešingai taikomojo meno dailininkui, laisvasis menininkas pats daro savo pasirinkimus ir atranką. Jis pats sau susiranda „tikslą". Jo pirmasis

rūpestis ir uždavinys yra išreikšti *save*, o ne ką kitą. Tokio dailininko kūryba *privalo būti asmeniška*, o ne iš šalies diktuojama. Kitaip tariant ir vienas ir antras yra kūrėjai ir menininkai jų priemonės ir žanrai gali būti tie patys, o tikslai — skirtingi.

Kas iš viso šiandien yra naujo šio krašto, Europos ir kitų kraštų meno pasaulyje?

Su kasdien besivystančia technologija keičiasi ir vaizdinis menas — tai, žinoma, aišku kiekvienam. Dvasinėje plotmėje aš šių dienų mene nematau didelio optimizmo ar pakilimo. Istorijos lapus pasklaidę matome, kad tokio dvasinio pakilimo būta antikiniame Egipte, šeštojo šimtmečio (prieš Kristų) Graikijoje, tryliktojo šimtmečio Viduramžių Europoje; vakarų dvasia išsiskleidė Renesanso kultūros žiedais... Čia norėtųsi pacituoti didžiojo psichiatro Carl G. Jung žodžius (gana sunkiai lietuvių kalbon išverčiamus) iš jo redaguotos knygos „Man and his Symbols“. Kalbėdamas apie sapnavimo funkciją ir sapno prigimtį, vienoje vietoje jis taip išsireiškia „...Prieš daugelį šimtmečių toji pasąmonė ir tebuvo visa žmogaus asmenybė. Jo sąmonei besivystant toji sąmonė (conscious mind) prarado sąlytį su primityviosios psichinės energijos dalimi. O sąmonė niekada nepažino pasąmonės dėl to, kad ji „pačiame laipsniškame išsivystymo procese buvo nustota vartoti tos sąmonės, kuri vienintelė galėjo ją suvokti“.

...Dovanokite, bet ką čia bendro?...

...Mes galėtume kalbėti apie grandiozines šių laikų *technines* galimybes vaizdiniame mene, kurias suteikia elektroninis vaizdų perteikimas, kaip televizija, kompiūteris ar net lazerio spinduliai ir dar nesuformuotos techninės priemonės, tačiau visai nėra abejonės, kad mūsų *pasąmonė* yra begaliniame konflikte su šių laikų taip vadinamais „mokslinias faktais“... Ypač po antrojo pasaulinio karo menininkas ir technologija atsidūrė milžiniškame konflikte. Logika turėtų mums sakyti ką kitą, tačiau faktai prikišamai rodo, jog technologinė visuomenė nėra dar tiek dvasiniai ūgtelėjusi, kad ji būtų pajėgi reikalauti pilno kiekvienos srities menininko potencialo. Kitaip tariant, visame kūrybos pasaulyje mes tartum sakome, kad menininkas jau nebėra pranašu, kokiu kad buvo praeityje.

...Gal grįžkime į kiek konkretesnę sferą... Hmmm... Kur bendrojoje meno raidoje stovi šiandieninis mūsų — išeivių lietuvių menas? Koksai yra dailės stovis sovietinėje Lietuvoje, jeigu turite progos jį pasekti?

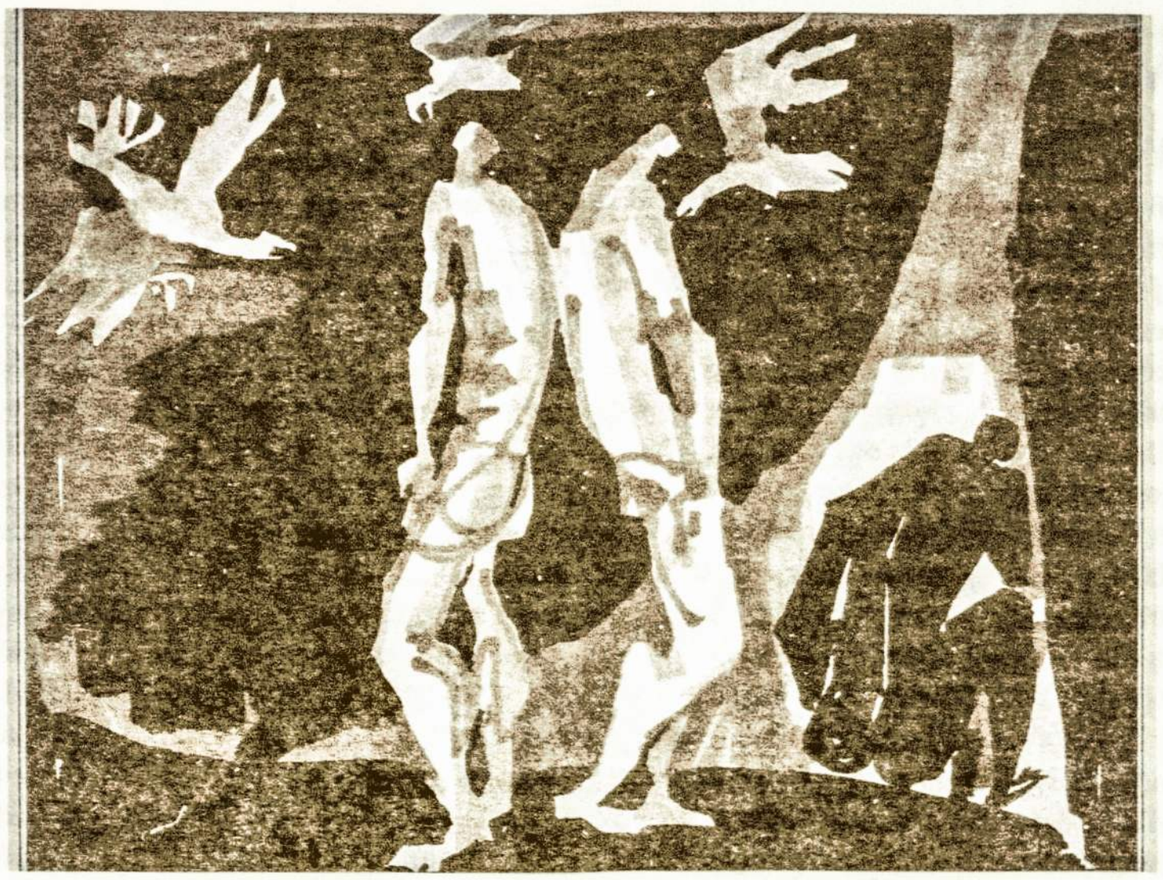

Abejoju išeivių lietuvių meno monolitiškumu. Istorija ir dabarties faktai rodo, kad visi menininkai, nežiūrint kur jie būtų gimę, priklauso tam kraštui ar tautai, kur jie kuria, reiškiasi ir santykiauja su aplinka. Tai, žinoma, skaudus faktas, bet jo paneigti negalime. Galėčiau išdėstyti jums visą eilę pavyzdžių, tačiau tai reikalo nepakeis. Galime, žinoma, kalbėti apie *lietuvius* menininkus, besireiškiančius įvairiose šalyse ir tautose. Bet tai būtų jau visai kitokio pobūdžio tema... Galima būtų svarstyti ir nagrinėti jų „lietuviškumą“, bet tai nebūtų atsakymas į jūsų klausimą. Taigi, į pirmąją jūsų klausimo dalį aš taip atsakyčiau: mūsų pasąmonė ir sąmonė išlaiko kaikuriuos kūdikystėje, vaikystėje ir brendime užfiksuotus „idėjinius“ vaizdus. Mūsų kūryboje liks tiek lietuviškumo, kiek tokia kūryba yra susieta su Lietuvos dvasia. Joks dailininkas, muzikas, poetas ar kuris kitas menininkas nepajėgs sąmoningai ištrinti to iš savo pasąmonės gelmių — jis visada liks savo dvasia „lietuviškas“, bet forma bus įtakojama tos tautos, kurioje jis gyvena... Bendroje meno raidoje visi mūsų menininkai, kurie kuria unikalius, stiprios formos kūrinius yra įvertinami. Jie išliks reikšmingi kitose visuomenėse ir tik ateitis parodys, kiek jie bus reikšmingi Lietuvai ir lietuviams aplamai. Meno kūrinys nėra savo pirmąja paskirtimi „paminklas“, o gyvas organizmas. Jo paskirtis nėra, kaip kaikurie klaidingai samprotauja, „patekti į muziejus“, bet kalbėti į gyvus, dabar gyvenančius žmones. Muziejus yra meno „mauzoliejus“, kapas, sarkofagas. Kas kuria „rytojui“ neatsirėmęs į šiandieną, tas jau yra miręs.

Apie Lietuvos dailę tegaliu spręsti tik iš ten gaunamos spaudos ir iš pokalbių su čia kartais atsilankančiais menininkais. Tačiau ir ten apsilankius, nemanau, kad mano samprata ar nuomonė diametrališkai pakryptų vienon ar kiton pusėn. Mano nuomone Lietuvos dailininkai deda tiesiog herojiškas pastangas neprarast savo individualumo ir, kiek įmanoma, nusikratyti jiems primetamų įsakų ir partijos „receptų“. Jie visai neslepia savo vakarietiškų naujovių alkio. Šito siekiant pasitaiko, žinoma, ir „pažodinių“ plagijatų. Vienas toks (taikomosios grafikos) plagijato pavyzdys (o jų yra daug!) yra J. Gudmono 1967 m. plakatas pagamintas Kamerinės Muzikos Festivaliui Vilniuje; jis nukopijuotas iš Niujorko Linkolno Centrui skirto plakato, skelbiančio smuiko koncertą. Bet kažkaip negali žmogus tokia „kontrabanda“ labai piktintis, nujausdamas, jog buvo siekiama kažko naujo, šviežio, nematyto... Aplamai grafikai Lietuvoje, atrodo, veržliausi gal dėl to, kad tai lengviausiai pro visas kliūtis pralendanti meno sritis. Su skulptūra ir tapyba liūdniau gal ne tiek dėl tradicijos stokos, kiek dėl neturėjimo galimybių betarpiškai susipažinti su moderniojo meno srovių filosofija... Todėl kopijuojamas seniai vakaruose „atgrotas“ paviršius, bet nepajėgiama užčiuopti esmės.

Kaip žiūrite į mūsų dailės judėjimą: parodas, premijas etc.? (Šį klausimą statydamas prisiminiau, kad dail. Kurauskas kaip tik dalyvavo komisijoj paskyrusioje tūkstantinę premiją už kūrinį mūsų spaudoje gana neigiamai įvertintą).

Aš pasigendu parodų tokių dailininkų, kurie aktyviai ir sėkmingai reiškiasi platesniame meno pasaulyje čia Amerikoje ir svetur. Pasigendu kultūringų ir reiklių meno mecenatų (individų ar organizacijų), kurie supirktų visus lietuvių dailininkų darbus, įvertintus ir svetimtaučių. Mūsų dailės parodos, su labai mažomis išimtimis, dar neprašoko mėgėjų lygio. Kad mūsų parodų lankytojams ir parodų iniciatoriams dar daug galima ir reikia išmokti, parodo ir tas faktas, jog Čiurlionio Galerijoje suruoštoje Vytauto O. Virkau parodoje, jei teisingai prisimenu, nebuvo nupirktas nei vienas darbas; o šis dailininkas gerai žinomas amerikiečių parodų lankytojui, jo darbų yra įsigiję rimti meno kolekcionieriai ir galerijos. Tokių pavyzdžių galima surinkti ir daugiau. Nieko tad nuostabaus, jei prasiveržę į kitataučių reikšmingas galerijas ar muziejus, lietuviai dailininkai vengia save eksponuoti saviškiams... Tokia Čiurlionio Galerija Čikagoje nebūtinai privalo būti obskurantiškas, provincialus, parapijinis užkampis. Premijos, mano nuomone, turėtų būti skiriamos ne iš sudėtų žmonių fondų. Gal būt, privatūs asmenys galėtų skirti jas *įsakmiai ir specifiniai* nurodydami, už kokio pobūdžio darbą jie norėtų dovaną skirti. Juk premijos yra dovana, ir paskatinimas kūrybai, o ne atlyginimas už partijos, pažiūros ar įsitikinimo lojalumą.

(tęsinys 8 psl.)

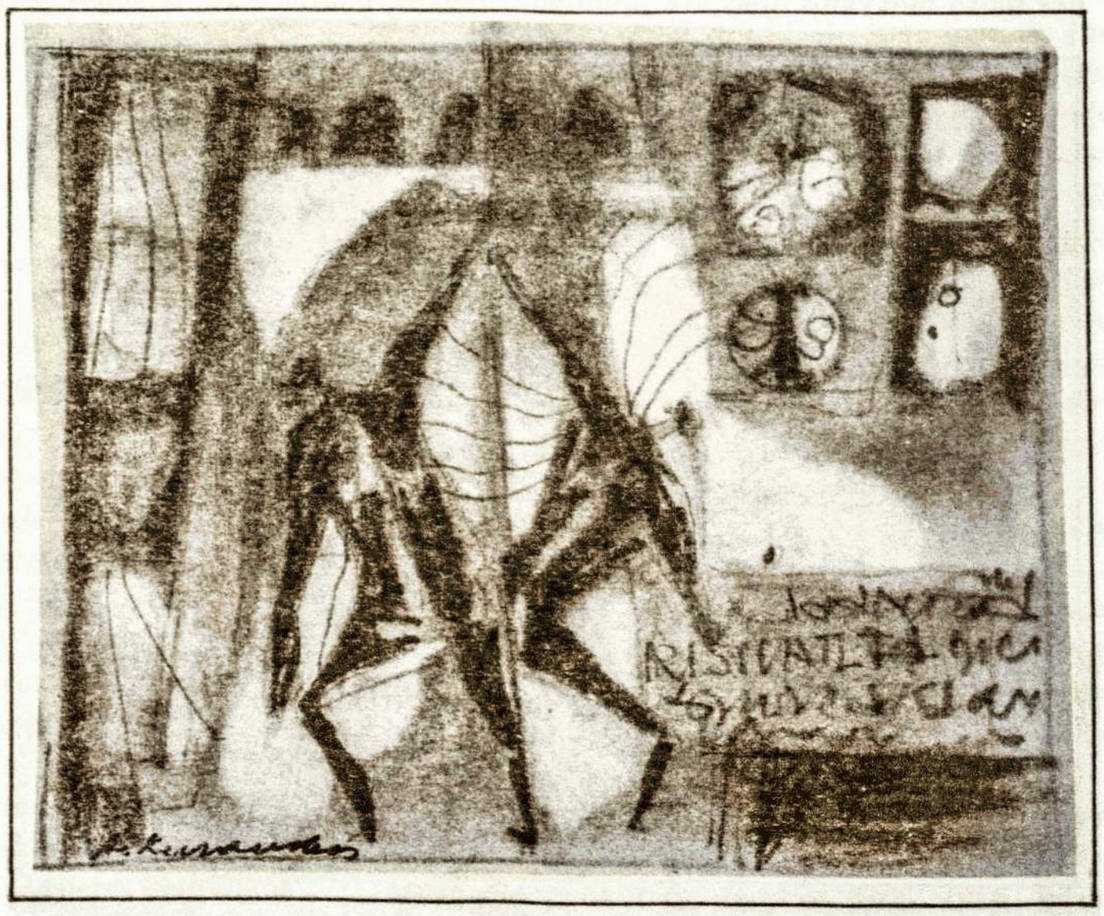

Eskizas kompozicijai, 1970

BATSIUVIAI IR NEBATSIUVIAI

(Pokalbis su Vasyliūnu, „Akiračiai", 1975, Nr.7(71))

Kas nors po 100 metų ras apie 1975 metus lietuvių išeivijoje buvus „gerų koncertų ir gerų, savų kūrėjų", — taip atsako Izid. Vasyliūnas į klausimą „ar Jūsų nenutrūkstančios pastangos per paskutinius tris dešimtmečius yra davusios kokių vaisių".

Įdomu, kas apie to laikotarpio to muziko pastangas sakoma 1975 metais.

New York Times dienraštis, neabejotino lygio ir visuomeninės moralės (prisiminkime Kudirkos pagrobimą), vasario 11 savo bendradarbio Donal Henahan ranka taip rašė apie šiemetinį Izidoriaus ir Vytenio Vasyliūnų duo koncertą žinomoje N.Y. rečitalių salėje (kažkodėl nutylėtą pasikalbėjime):

„Izidorius ir Vytenis Vasyliūnai, gimę Lietuvoje ir vėliau koncentravę savo muzikinę veiklą Bostono rajone, sekmadienį Carnegie Hall rečitalių salėje atliko smuiko ir piano rečitalį, kuris ir nuolaidžiausiai vertinant apibūdintinas kaip nesusipratimas („ill advised").

Izidorius, šio duo smuikininkas, grojo skystu, atsitiktiniu tonu ir matomai nepajėgdamas susidoroti su tokiomis problemomis, kaip intonacija, sklandžiu kairiosios rankos valdymu bei tikslumu stryką užgaunant ir atitraukiant. Vytenis, pianistas, bėrė rieškučiomis gaidas, grodamas su iš anksto nepramatomais kirčiais ir išsiliejimais, kaip ir jo partneris nesirūpindamas brūkšnio švarumu ir interpretacine sąveika".

Toliau — NYT kritiko žvilgsnis į repertuarą: „Programa susidėjo iš Beethoveno *Mi minorinės sonatos* (Op. 12, nr. 3), Jeronimo Kačinsko *Sonatos smuikui ir pianui* (1974) ir Respighi *Si minorinės sonatos* (1917)".

Dar viena įdomi kritiko nuomonė: „Nors šiomis aplinkybėmis būtų per skubota plačiau atsiliepti apie Kačinsko sonatą, ji gali būti apibūdinta savo struktūra kaip iš vidurio 19 - to amžiaus, o nepaisymu nei klasikinio tonalumo, nei griežto atonalumo priskirtina pradžiai dvidešimtojo. Tarpais, ypač sonatos finale", dėsto kritikas, „prisiminė Prokofjevas, tačiau susumavus gavosi trečiarūšiškumo įspūdis".

Kas yra patikimesnis: ar Donal Henahan žiūronai, pro kuriuos jis New Yorke stebėjo koncertą, ar Izidoriaus Vasyliūno veidrodis, kuriame jis save stebi kasdien?

Tuos, kurie patikėjo *New York Times* gamybos žiūronams, norėtųsi sugrąžinti į pokalbio su Vasyliūnu vietą apie muzikuojantį batsiuvį Vokietijoje. Tokie kartais net gana išprusę muzikos mėgėjai ten pripildo kamerinių koncertų sales ne tik didmiesčių centruose, bet net ir mažesniuose miestuose.

Net ir sutinkant su Donal Henahan, kad Carnegie Hall yra per didelė tiems dviems mūsiškiams, Bostone ir kitur drąsiai galima rekomenduoti daugeliui ir nebatsiuvių lietuvių paskirti savo laisvalaikius geriau Vasyliūnų kamerinių koncertų lankymui negu ligšiolinėms savo pramogoms. Taigi, šis straipsnis nesiruošia paneigti Vasyliūnų darbo prasmės.

Kai kam, įpratusiam prie propagandinio spaudos tikslo, bus nesuprantama ir šio rašinio paskirtis. Spaudos laisvė nėra našta laisviesiems. Spaudos laisvė yra dovana jiems. Dovana, nes atveria papildomus vaizdus į tą patį objektą iš kelių pusių; taigi ji leidžia atviro žodžio skaitytojui pažinti daugiau tiesos, negu žiūrintiesiems į tą patį objektą iš vieno taško, nežiūrint ar to nepilnumo priežastis būtų sąmoningai kieta leidėjo linija, ar nepilnai aprėpiąs bendradarbio žvilgsnis.

Tuo principu vadovavosi ir *Akiračiai*, sakysime, ir kadaise spausdindami Dariaus Lapinsko statyto beleto neglostančią kritiką (gaila, kad tuo pačiu metu neatsirado bendradarbio su švelniomis nuomonėmis apie tą patį veikalą).

Taigi — atviro žodžio žurnalizmas įpareigoja laikraštį skaitytojus informuoti visa žinoma medžiaga apie visą straipsnio autoriaus pasirinktą objektą.

Tokią žurnalistinę pareigą jaučiasi atliekąs šiuo straipsniu ir čia pasirašęs redakcijos narys.

Donatas Bielskus

POKALBIS SU KURAUSKU

(atkelta iš 7 - to psl.)

Kalbant apie judėjimą mūsų kūrybos ar meno pasaulyje: ar jis pakankamas? Kas labiausiai džiugina? Ko labiausiai pasigendate? Ką reikėtų skatinti, peikti ar keisti?

Visuomet buvau priešingas grandioziniams „penkmečio planams". Patyrimas aiškiai rodo, kad lietuvių laimėta daugiausia ten, kur lėmė sveika intuicija, fantazijos platumas ir natūralus, sporadiškas žmogiškas poreikis. Tokios yra lituanistinės mūsų mokyklos, toks yra Jaunimo Centras Čikagoje ir panašios institucijos kituose miestuose ir kraštuose, toks yra Lietuvių Fondas, tokie yra faktai bei vaisiai sukurti ir išugdyti tų asmenų, kurie nepabūgo galimo pralaimėjimo, rizikos, kritikos leisdami laikraščius, žurnalus, knygas. Tautine prasme šie faktai labai džiugina. Pasigendu gero, dailaus platesnio masto meno kultūros žurnalo. Bet tai, gal būt, svajonė... Siūlyčiau subankrutuoti keliems lietuviškiems vadinamiems laikraščiams, nes tai ivykus, galima būtų išvengti perdaug gausios demagogijos, nemoralumo ir lietuviškosios visuomenės sustabarėjimo bei subarbarėjimo.

Patriarchas (Eskizas kompozicijai), 1970

Esate savo laiku meno klausimais rašęs ir meno parodas recenzavęs; kodėl dabar niekur su straipsniais nebesirodote?

Ilgą laiką sveikata buvo apgriuvusi. Ji dabar taip pat nėra tokia, kokios trokščiau, bet pamažėl dalykai gal taisysis, o tada — kas žino?

Ar kartais nepagalvojate atsidėti pedagoginiam darbui? Turiu galvoje Jaunimo Centre jūsų vedamus dailės srities kursus...

Praeityje esu svarstęs tokias galimybes. Dabar tokių planų neturiu. Jaunimo Centro kursai buvo savotiškas „poilsis", maloni bendravimo forma. Trumpam ir retkarčiais — tvarkoj, bet nuolatinei „dietai" — ačiū, ne. Jei sveikata leis, turiu keletą sumanymų, kuriems reikia laiko ir energijos minimumo.

„NAUJIENOS" PRIEŠ „MARGUTĮ"

NETEISINGI PRIEKAIŠTAI

MARTYNO GUDELIO „TEISYBĖ"

Spaudos uždavinys, mūsų nuomone, yra ne vien tik perduoti teisingą informaciją ar atkreipti skaitytojų dėmesį į tuos atvejus, kai informacija atrodo abejotina. Reikia taip pat pastebėti ir tuos atvejus, kai nesąžininga informacija dangstoma patriotizmo vardu. O tokių atvejų pastaruoju metu labai pagausėjo *Naujienų* dienraštyje, po to, kai jų redagavimą perėmė keistomis ir neaiškiomis politinėmis avantiūromis nepr. Lietuvoje, o vėliau Ispanijos pilietiniame kare pagarsėjęs Martynas Gudelis.

Viena iš vėliausiai *Naujienų* apšmeižtų lietuviškų institucijų yra Čikagoje veikianti *Margučio* radijo valandėlė. Čia spausdinama *Margučio* reakcija prieš tą *Naujienų* išpuolį, transliuota per *Margučio* radijo programą 1975.VIII.4.

Už poros dienų (1975.VIII.6) *Naujienos* į šį *Margučio* pareiškimą reagavo vedamuoju, kuriame rašo:

— Aiškus dalykas, kad *Naujienos* padaro klaidų (...). Bet *Naujienos*, padariusios klaidą, tuojau ją taiso, o neteisingai paminėtus asmenis atsiprašo ir įvykius patikslina.

Šitie *Naujienų* vedamojo žodžiai ir yra pati didžiausia netiesa. Bejrodinėdamas, kad *Naujienos* apšmeižtų žmonių atsiprašo, redaktorius *Margučio* paminėtų apšmeižtųjų atsiprašyti... pamiršo.

Šaudyti ir laikraščiuose nesunku. Sunkiau yra pataikyti. *Naujienų* redaktorius Gudelis šią visiems gerai žinomą tiesą tik dar kartą įrodė.

Akiračių red.

Gerbiamieji klausytojai:

Praėjusio penktadienio (rugpiūčio 1 - mos) *Naujienų* dienraščio vedamajame straipsnyje be kitų yra paliestas ir *Margutis*. Vedamojo straipsnio antraštė: „Reikalingos tikslios informacijos".

Straipsnio pabaigoje taip rašoma:

„Vienon dūdon su ordinų redaguojama spauda pradėjo pūsti ir kai kurios radijo valandėlės. Šiomis dienomis *Margutis* kvietė lietuvius protestuoti vykti į miesto centrą, bet paaiškėjo, kad miesto centre nurodytoje vietoje nerado nei vieno demonstracijos organizatoriaus. Tautiniais drabužiais apsirengusi Aldona Brusokienė buvo vienintelė lietuvaitė Chicagos miesto centre. Bet ji demonstracijų neorganizavo, nes ji priklauso registruotai Bendruomenei. Ji stebisi, kaip galima kviesti demonstruoti ir patiems neatvykti. Kol *Margutį* leido Vanagaičiai ir net Mackus, tai tokių žinių jis neskelbdavo. Paskelbtas melas kenkia ne tik *Margučiui*, bet ir visiems lietuviams".

Taip buvo parašyta praėjusio penktadienio *Naujienų* dienraščio vedamajame straipsnyje. Kelis kartus perskaitę čia cituotus žodžius, negalime suprasti, už ką esame kaltinami. Vienok mums atrodo, kad *Naujienų* redakcija mus kaltina už tai, kad Aldona Brusokienė, nuvykusi į miesto centrą, nurodytoje vietoje nerado nei vieno demonstracijos organizatoriaus. Kad nuvykusi nerado, tai čia jau ne mūsų kaltė. Ir labai keista, kad už organizatorių nesuradimą kaltė verčiama *Margučiui*. Logiškai galvojant, mes negalime būti atsakingi nei už organizatorių nesuradimą, nei už eventualų demostracijų organizatorių nebuvimą.

Kalbant apie praėjusią savaitę Čikagos miesto centre surengtas demonstracijas, štai ką reikia pasakyti. Visų pirma, tai nebuvo demonstracijos pilna to žodžio prasme. Jos buvo pavadintos tyliu protestu — budėjimu. Tokie tylūs protestai buvo New Yorke, Washingtone, Los Angeles, Grand Rapids, Mich. ir kitur. Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas ragino ir rėmė tokio pobūdžio demonstracijas. Čikagoje oficialus rengėjas: Čikagos Pavergtųjų Tautų komitetas. Liepos 26 dieną, Pavergtųjų Tautų komiteto pirmininkas Viktors Vinkšnins sušaukė pavergtųjų tautų atstovų posėdį, kuriame dalyvavo vienintelis lietuvis Adolfas Šimkus, Lietuvių Bendruomenės Vidurio Vakarų apygardos vicepirmininkas tarporganizaciniams reikalams. Mūsų turimomis žiniomis, į posėdį buvo kviesti ir kitų lietuvių organizacijų atstovai. Tačiau niekas iš jų nepasirodė. Šiame posėdyje buvo nutarta Helsinkyje šauktos Europos Saugumo konferencijos dienomis surengti tylų protesto budėjimą *Civic Centre* plazoje prie amžinosios ugnies ir *Navy Pier* prie Laisvės traukinio. Vėliau, dėl techninių kliūčių, buvo atsisakyta budėjimo prie Laisvės traukinio ir pasitenkinta budėjimu *Civic Center* plazoje. Budėjimas prasidėjo liepos 30 dieną, 8 val. ryto ir tęsėsi iki rugpiūčio 1 - mos dienos 6 - tos valandos vakaro. Budėjimo vietoje tris dienas plevėsavo Lietuvos, Latvijos ir Estijos vėliavos. Taipgi su vėliava buvo atvykę ir ukrainiečiai. Buvo pastatytas stalas, prie kurio sėdėjo pavergtųjų tautų atstovai. Jie teikė informaciją ir dalino anglų kalba paruoštus dviejų rūšių atsišaukimus. Vienos rūšies atsišaukimų išdalinta 30 tūkstančių, kitos — 20 tūkstančių. Reikia pabrėžti, kad šiuo budėjimu nebuvo siekiama sutraukti demonstrantų mases, o tik minimaliomis priemonėmis iššaukti galimai didesnį dėmesį.

Mes manome, kad organizatoriams pavyko atsiekti užsibrėžto tikslo. Tai liudija išdalinti anglų kalba atsišaukimai ir televizijos parodytas dėmesys. Kaip sakyta, šį tylų protestą - budėjimą suorganizavo Čikagos Pavergtųjų Tautų komitetas. Lietuvių dalyvavimu rūpinosi Lietuvių Bendruomenės Vidurio Vakarų apygardos valdyba. Talkininkavo Lietuvių Bendruomenės Cicero, Brighton Parko, Gage Parko, Lemonto, Marquette Parko ir Melrose Parko apylinkės. Praėjusį šeštadienį, baigiant budėjimą, buvo sukalbėta malda. Taipgi kalbėjo lietuvių, latvių ir estų atstovai. Lietuvių vardu žodį tarė Modestas Jakaitis, Lietuvių Bendruomenės Vidurio Vakarų apygardos valdybos pirmininkas.

Modestas Jakaitis kalbėjo ir *Margučio* programoje, kviesdamas lietuvius prisidėti prie rengiamo budėjimo. Taipgi mes kelis kartus skelbėme informacijas. Skelbė jas ir *Draugo* dienraštis, ir Sophie Barcus radijo programa. Mes *Margutyje* nebuvome ir nebūsime priešingi bet kokiam užsimojimui iškelti pavergtos Lietuvos kančias. Ir mums atrodo, kad *Naujienų* redakcija neturėtų kaltinti *Margučio* už tokio pobūdžio pastangas, ypatingai pabrėžiant (cituoju *Naujienų* dienraščio vedamojo straipsnio žodžius), kad „paskelbtas melas kenkia ne tik *Margučiui*, bet ir visiems lietuviams".

Gerbiamieji! Čia, mūsų manymu, jau yra nesiskaitymas su žodžiais ir tiesa. *Naujienų* redakcija savo vedamajame straipsnyje reikalauja tikslios informacijos. Šiuo atveju mūsų nuomonės sutinka. Ir mes pasisakome už tikslią informaciją. Žinia, galima suklysti. Neveltui sakoma: tik tas neklysta, kas nedirba. Mes manome, kad suklydus reikia klaidą atitaisyti. Ir tai galioja visiems, ir *Naujienoms*, ir *Margučiui*, ir visiems informaciniams šaltiniams.

Kalbant apie tikslią informaciją, jaučiame pareigą atsiliepti ir į ankstyvesnį *Naujienų* dienraščio vedamąjį straipsnį, kuriame, rašant apie Henriką Žemelį, buvo pasakyta, jog jis nususino *Margutį* ir buvo atleistas iš pareigų. Tai netiesa. *Naujienos*, skelbdamos tokį teigimą, prasilenkia su tiesa. Mes, savo ruožtu, patiksliname, kad Henrikas Žemelis savo noru pasitraukė. Pasitraukimo pagrindinė priežąstis buvo liga. Reikalingos tikslios informacijos, — rašoma *Naujienų* dienraštyje. Ir vėl mes sakome, kad tai yra šventa tiesa.

Praėjusio penktadienio *Naujienų* vedamajame straipsnyje be kito taip rašoma: „Kiekvienas protingas lietuvis, norįs gauti tikslių žinių, jau seniai skaito *Naujienas*. Kokia ironija! Praėjusio ketvirtadienio, tai yra liepos 31 - mos dienos *Naujienų* laidoje yra atspausdintas straipsnelis, kurio autorius yra „Dar nesuspenduotas bendruomeninkas". Taip pasirašyta straipsnio pabaigoje. Be kito, šis „nesuspenduotas bendruomeninkas" teigia, kad Tomas Remeikis lankėsi Vilniuje. Rašoma taip: „...čia jau Amerikoje pasidaręs daktaru Thomas Remeikis, jis gi prieš porą metų buvo išvykęs Vilniun pas Reimerį, Baltrėną ir Žalakevičių pasimokyti dabar veikiančių Lietuvoje teisių. Tai yra neteisingas užmetimas. Tomas Remeikis, iš Lietuvos drauge su tėvais išvykęs 9 - nių metų amžiaus, niekuomet daugiau nesilankė Lietuvoje. Mums pasiteiravus pasakė, kad ir nesirengia lankytis. O tai reiškia, kad trimis žodžiais pasirašiusio *Naujienų* korespondento teigimas prasilenkia su tiesa. Ir tai reiškia, kad šis teigimas visiškai nesiderina su *Naujienų* redakcijos vedamajame straipsnyje reiškiamomis mintimis. Tokia mūsų nuomonė.

Ta pačia proga mes pasisakome už sveiką kritiką ir negerovių kėlimą mūsų visuomeniniame, kultūriniame ir politiniame gyvenime. Tačiau mes esame griežtai priešingi paskirų asmenų, laikraščių ir organizacijų beatodairiams puolimams. Puolimai, užmetimai ir įtarimai bujote bujoja mūsų spaudoje. Stačiai keista. Pragyvenęs 30 metų Vakarų pasaulyje turiu prisipažinti, kad nieko panašaus neteko pastebėti mūsų gyvenamojo krašto spaudoje. Ar Jūs, gerbiamieji klausytojai, girdėjote, kad amerikiečių dienraštis pultų ir kritikuotų kitą tame pačiame mieste leidžiamą dienraštį? Man, deja, neteko pastebėti. Ir šiuo atveju reikia pasidžiaugti amerikiečių laikraščių etika. Ir mes galvojame, kad ar tik nebus atėjęs laikas visiems blaiviai pagalvoti ir užbaigti vieni kitų kaltinimus. Taip trūksta laiko, taip daug nepadarytų darbų. O mes gaištame, liedami karčią pagiežą. Mūsų manymu, laikas ištiesti vieni kitiems rankas ir pradėti bendrą kūrybingą darbą. Žinia, jeigu dar nepervėlu.

Tai tiek šiam kartui ir būtų apie *Naujienų* dienraščio praėjusio penktadienio vedamąjį straipsnį, kuriame *Margutis* pavadintas melagiu. *Naujienų* žodžiais, „Paskelbtas melas kenkia ne tik *Margučiui*, bet ir visiems lietuviams". Mes taip nemanome. O kaip Jūs galvojate gerbiamieji *Margučio* klausytojai?

Baigdami norime pastebėti, kad šis atsakymas - pareiškimas yra aprobuotas Valdo Adamkaus, *Margučio* patikėtinių tarybos pirmininko. Ir dar norime pridurti, kad tai yra pirmas ir paskutinis mūsų atsakymas - pareiškimas *Naujienų* redakcijai.

linkmė

AR TAI NĖRA TIK MITAS?

Pastaruoju metu, ryšium su užmačiom Bendruomenę „reorganizuoti", pradėta kalbėti apie „genges" Bendruomenėj, apie vienos grupės dominavimą. O toji grupė — kas daugiau, jei ne frontininkai? Grupės dominavimas laikomas blogu dalyku. Esą demokratinėj visuomenėj jokios grupės dominavimo neturėtų būti. Bet kadangi Bendruomenės organai visų jos narių renkami, tai įstatai nenurodo ir vargiai gali nurodyti, kaip padaryti, kad kuri nors grupė nedominuotų. Kaip rodo demokratinių valstybių praktika, parlamentuose kartais jokia partija nesudaro daugumos, ir tada sudaroma koalicinė vyriausybė, o kartais ir viena partija sudaro daugumą. Tada būna ir vienos partijos valdžia. Žinoma, daugumą laimėjusi parlamente, partija gali sudaryti vyriausybę ir iš įvairių partijų žmonių. Taip, rodos, yra buvę nepriklausomos Lietuvos laikais, daugumą Seime turint katalikiškoms grupėms.

O kaip faktiškai iki šiol yra buvę ir dabar yra Lietuvių Bendruomenėje? Šio rašinio autoriaus žiniomis, nei Pasaulio Lietuvių Bendruomenės nei JAV Bendruomenės organuose jokia grupė daugumos nėra turėjusi. Man rodos, kad PLB - ėj Juozo Bačiūno ir Stasio Barzduko valdybos buvo sudarytos iš įvairių srovių žmonių. Tokia yra ir dabartinė Broniaus Nainio valdyba. JAV LB tarybose ir valdybose irgi, rodos, jokia grupė daugumos neturėjo. Jokia grupė neturi daugumos ir dabartinėje JAV LB valdyboje. Tad kokiu pagrindu galima kalbėti apie grupės dominavimą, apie „genges" ir pan.?

Kad šitaip gali šūkauti kai kurie isterikai ar isterikės iš *Naujienų*, tai ir nenuostabu. Bet kiek stebina, kad šitaip kartais pakalba ir rimti vyrai. Turiu galvoj dr. Antano Butkaus straipsnį *Dirvoje* (1975. VI.20) ir dr. Henriko Brazaičio straipsnį *Į Laisvę* žurnale (1974,Nr.62), kuris pasirodė 1975 metų viduryje. Dr. Butkus kartoja Z. Dailidkos teigimus *Sėjoj* (1975, Nr.1 - 2), kad „rinkimai atliekami dominuojančiai sroviniais - 'genginiais' pagrindais sudarytais sąrašais". (Tarp kitko, ar srovė ir 'gengė' tas pats? Gal 'gengė' ir yra susitelkimas įvairių srovių žmonių, norinčių bendrą darbą dirbti?). Tačiau svarbiausia Bendruomenės skilimo priežastim dr. Butkus laiko ne tą „gengizmą", o „Tarybon neįsileidimą apylinkių ir organizacijų atstovų". Jeigu taip, tai kam tada ir kalbėti apie genges? Tokiu atveju reikėtų tik siūlyti pakeisti Bendruomenės įstatus, kurie leistų dalyvauti Taryboje ir organizacijų bei apylinkių atstovams.

Kad tai būtų nelengva padaryti, parodo dr. Brazaičio straipsnis. Jis kaip tik pasisako prieš Bendruomenės vadovybės sudarymą „politinių grupių, organizacijų ir kitų junginių atstovavimo pagrindu" ir išvadą daro tokią: „Todėl Bendruomenės rinkimų formos keisti nereikia". Bet jis irgi nepatenkintas, kad Bendruomenės vadovybė atstovauja ne „visumai", o „daugumai". Čia jis turbūt turi galvoj valdybos sudarymą, nes renkant tarybą įsakyti rinkėjams ką rinkti neįmanoma. Bet kaip reikia sudaryti valdybą, kad ji atstovautų visumai? Dr. Brazaitis tur būt galvoja, kad valdyboje turi būti atstovaujamos visos ideologinės, gal politinės ir kitokios srovės. Bet tuo būdu vėl prieiname prie vadovybės sudarymo srovių pagrindu, su kuo jis, kaip matėm aukščiau, nesutinka. Gal tada dr. Brazaitis turi galvoj tokią tvarką: Bendruomenės valdyba turi būti sudaroma de jure nesroviniu pagrindu, o de facto — sroviniu (kad joje būtų atstovaujama „visuma").

Tokią tvarką galima būtų diskutuoti, kaip lygiai ir principą, kad nesvarbu, kas kokiai srovei priklauso, o kiek kuris asmuo dirba ar nori dirbti Bendruomenei. Bet, man rodos, kad ligšiolinėj praktikoj tokios tvarkos sudarant valdybas, ir buvo daugiau ar mažiau laikomasi. Ir PLB valdybose, ir JAV LB valdybose buvo ir yra įvairių srovių atstovų, ir nė viena grupė jose, rodos, nedominuoja, t.y. neturi daugumos. Pagaliau ir pats dr. Brazaitis, kalbėdamas apie Lietuvių Fronto Bičiulius, sako, kad jie „tikrovėje nesudaro išeivijos Bendruomenės absoliučios daugumos, bet tik sugeba suburti apie save palankiųjų *koalicinę daugumą*" (pabraukta cituojant A.D.). Bet jeigu jie sukuria koalicinę daugumą, tai ko daugiau ir bereikia? Juk koalicija reiškia, kad vadovauja kelios grupės, o ne viena. Šiaip ar taip, dr. Brazaičio straipsny esama prieštaravimų ar bent neaiškumo.

Todėl mes ir norėtume paprašyti tokius rimtus bendruomenininkus, kaip dr. Butkus ir dr. Brazaitis, kad jie pakalbėtų ne bendromis, o konkrečiais faktais. Būtent, kad jie nurodytų statistiškai, kurioje valdyboje kuri grupė dominavo ar dominuoja, turi daugumą. Kol jų pareiškimai nebus patvirtinti faktais, tol tokius pareiškimus tenka laikyti ne tik nenaudingais, bet gal dargi žalingais, nes jie galbūt tik klaidina visuomenę ir dėl to drumsčia jos sugyvenimą. Todėl laukiame konkrečių faktų. O kai jie bus paskelbti, tada ir mes pakalbėsime, kas taisytina ar netaisytina.

A. Daugvydas

atviraikalbant

KAS GI TREPSENA KOJOMIS IŠ PYKČIO?

(Atviras laiškas *Varpo* redaktoriui)

Mielas Pone Kučy:

Jūsų redaguojamas *Varpas* jau ne pirmą kartą skiria neeilinį dėmesį *Akiračiams*. Nors tasai dėmesys ir šį sykį ne panegiriško pobūdžio, tačiau jau pats faktas, kad Jūs *Akiračius* ne vien skaitote, bet ir komentuojate negali nedžiuginti!

Nebe pirmą kartą ta pačia prasme esu paliečiamas ir aš. Anksčiau mano pavardė krito Jums į akis gal dėl to, kad ir *Varpe* esu bendradarbiavęs, o ir jo leidėjų organizacijos — Varpininkų Filisterių draugijos — valdyboje (Jūsų paties pirmininkaujamoje) buvęs; dabar, aišku, reaguojate į mano kritiškas pastabas *Varpo* Nr. 12. adresu.

Esu didžiai dėkingas, kad Jus labiausiai papiktinusią mano skilties dalį (žiūr. *Akiračiai*, 1974 kovo mėn.) ištisai ir sąžiningai pacitavote. Iš jos skaitytojas turėtų suvokti, jog *Varpo* redaktorių pakaltinau dėl keleto dalykų, pastebimų išpuoliuose prieš *Akiračius* aplamai ir sąryšyje su vieno V. Rastenio straipsnio *Metmenyse* kritika specifiniai. Svarbiausia dėl to, kad jisai „puola ne *autentiškas* oponentų mintis", bet „savo paties jiems *primestas, iškraipytas, sukarikatūrintas*", o antra, kad „puola patį oponentą, jam *prisegiodamas savo nukaltas etiketes*, o paskui jį *dėl jų kaltindamas ar išjuokdamas*." (Pabraukta cituojant).

Pirmojo mano užmetimo (pomėgio oponuojamojo mintis iškraipyti ir sukarikatūrinti) teisingumą Jūs tuojau pat įrodote, sekančiu paragrafu tardamas (visi pabraukimai mano — A.T.A.):

„Kaltinimai yra iš tikro sunkūs. Ir tik įsivaizduokit! „Varpo" redaktorius kritikuoja ne oponentų tikrąsias mintis, ne tai ką jie parašė, bet *kaip koks čekistas* primeta *toms nelaimingoms aukoms* sufabrikuotas savąsias, kad tuo galėtų kitaip manančius galutinai suniekinti ir *atiduoti juos minios teismui*. Dėl šitaip apkaltinto *mūsų viešojo gyvenimo piktadario* turėtų, žinoma, sujusti visi, kam rūpi *spaudos etika*, o labiausiai *Lietuvių Žurnalistų Sąjunga*. Juk tai, pagaliau, ir *aiškus kriminalas:* primesti žmogui ne jo pasakytą mintį ir jį už tai *tąsyti viešai spaudoje.*" (222 psl.).

Kiekvienas akylesnis skaitytojas pastebės, jog visi pabrauktieji išsireiškimai yra ne mano, o Jūsų, lygiai kaip ir sekančiuose paragrafuose daromos keisčiausios aliuzijos, nuo „iš pykčio trepsenimo kojomis ir žodžių nesuvaldymo" iki „atitinkamos organizacijos garbės teismo sprendimo". O kad šitokie išsireiškimai ne tik sukarikatūrina mano tiesias ir aiškias mintis, bet ir mane patį pastato nejaukiai nerimtoje šviesoje, manau supras kiekvienas protaujantis skaitytojas.

Kalbant apie antrąjį viršuj cituotą kaltinimą pirmiausia reikėtų paaiškinti, jog ir etikečių segiojimas oponentams ne būtinai turėtų reikšti „paprasčiausią koliojimąsi", kaip Jūs savo atkirtyje tvirtinate. Anos mano skilties atveju užtektų paminėti, kad Jūs V. Rastenį pavadinate *Akiračių* ideologu, sočiu ir pertekusiu strategu, ar jam primetate cinizmą tose vietose, kur jo tikrai nėra. Dabartiniu atveju užtektų fakto, kad mano nuoširdų, kolegą ginantį, ne piktybinį, ne apšnekantį, ne pajuokiantį pasisakymą Jūs pavadinate *pamazgomis*, šį žodį paimdamas iš *Akiračių* bendradarbės E. Vaišnienės straipsnio ir tai pabrėžtinai minėdamas, nutylėjimu netgi implikuodamas kad kalbama apie mane, aiškiai žinodamas, jog tarp E. Vaišnienės visas ką kitą liečiančio straipsnio ir manosios skilties bendro yra ne daugiau, negu tarp plikojo erelio ir prezidento Vašingtono, nupaišyto ar įspaudto šio krašto monetose.

Ne mano autentiškas mintis, bet savaip iškreiptas Jūs kviečiate mane įrodinėti per keletą paragrafų nusitesusioje virš minėto atspalvio tiradoje, jos gale tardamas:

„Jis dargi aiškinasi, kad galįs savo išvedžiojimus pagrįsti ir citatomis, bet esą straipsnio rėmai neleidžia to padaryti. O vis tik jis turėjo tai padaryti. Turėjo „Varpe" surasti nors vieną pavyzdį, kur redaktorius pultų ne autentiškas oponento mintis, bet *tyčia sufabrikuotas su tikslu apšmeižti bei suniekinti.*" (223 psl.) (Pabraukta cituojant).

Jeigu neužtenka to, kas aukščiau cituota, visas savo mintis, priekaištus ir kaltinimus galiu pagrįsti ir dar ne vienu, bet keliais pavyzdžiais iš kelių paskutinių *Varpo* numerių. Deja, tiems įrodinėjimams teks prašyti vietos Jūsų redaguojamame žurnale, nes pirmiausia — abejoju, ar jie *Akiračių* skaitytojams bus įdomūs, o antra — šiam tikslui čia teturiu tįk skiltį, kurios ribas ir taip jau perdažnai peržengiu... Betgi negaliu ir niekada nesiimsiu įrodinėti ar pagrįsti *Jūsų* man primetamų minčių, pabrauktų paskutinės citatos gale ir mano mintį nudažančių visiškai kita spalva...

Taip, mielas Redaktoriau: *Varpą* skaitau nuo pirmo išeivijoje pasirodžiusio numerio. Skaitau žymiai atidžiau, negu eilę kitų lietuviškų žurnalų: svarbesnes mintis pasibraukdamas, o paraštėse užsirašydamas pastabas ar komentarus. Gaila, kad tų pabraukimų vis mažėja, o pastabos darosi vis kritiškesnės... Gaila, bet suprantama: priežąstis

perdaug jau skaudžiai iliustruoja kiekviename numeryje dažnėjančios mus negrįžtamai apleidžiančių iškiliųjų bendraminčių nuotraukos ar nekrologai...

Yra bent keletas įdomesnių straipsnių ir paskutiniajame (Nr.13) sąsiuvinyje: V. Čižiūno, S. Putvytės - Mantautienės, Č. Gedgaudo... Yra ir puiki K. Barėno apysakaitė. Tačiau tai tesudaro aiškią originalios medžiagos mažumą. Pats ilgiausias (35 pusl.) ir vertingiausias straipsnis — V. Maciūno „Lietuvos himno istorijos bruožai" — yra persispausdintas iš *Draugo* kult. priedo, kaip ir rašytojos B. Pūkelevičiūtės laureatinė kalba. Visa eilė nieku nebūdingų antraeilių ir trečiaeilių poetų eilėraščių taipgi persispausdinta ar tai iš čia kadaise išleistų knygų (A. Rūko) ar iš gimtojo krašto periodikos (P. Drevinio, V. Šulcaitės, A. Drilingos ir kt.) kartu su daugelį kartų matytomis tenykščių dailininkų darbų nuotraukomis, kartais jas „paaiškinant" naiviausiais užrašais...

Ar tūkstantinio tiražo metraščiui prasminga persispausdinti straipsnius iš dešimt - tūkstantinę auditoriją turinčių dienraščių, savaitraščių, mėnraščių? Ar prasminga naudotis laikraštinio (anaiptol ne geriausio!) lygio medžiaga? Ar ne tiksliau būtų trūkstant medžiagos suretinti leidimą?...

Šalia įžanginio ir poros nekrologinio pobūdžio straipsnių korpusinėje dalyje, Jūs beveik pats vienas užpildote ir netrumpą apžvalginę šio numerio dalį, ilgesnėmis ar trumpesnėmis recenzijomis atiduodamas duoklę bene kiekvienam „atsiųstam paminėti" leidiniui, nežiūrint ar jis būtų beletristinio, memuarinio ar publicistinio turinio, o taipgi pabandydamas užmegsti poleminį dialogą kitoje periodikoje proponuojamais ar oponuojamais klausimais. Būtų logiška tikėtis, kad kaip tik šičia atsispindėtų žurnalo linija, jo savitumas, įžanginiame nubrėžtų tikslų ar prisiskirtų paralelių su pirmtakūnais išryškinimas, ten pat mestų kovos šūkių pateisinimas ar atgarsiai. Tenka itin skaudžiai nusivilti, kada toji kova, veikla ar ryžtas tepasireiškia pigoka laikraštinio lygio retorika, naiviu ir nepelnytu savęs liaupsinimu, gerokai atšipusių polemikos iečių smaigaliams krypstant ne į visų bendrą priešą, o tik kiek kitaip galvojantį, dažniausia netgi ne minties esme, bet išraiškos forma besiskiriantį tautietį...

Kažin ar šitoje pusėje frontas, mielas Redaktoriau? Kažin ar ne veltui eikvojama energija bei aušinama ir taip jau išsikvėpusi kovos dvasia?

Kartais su Jūsų mintimis, bet dažniau su jų dėstymo logika nesutinkąs, bet Jus nuoširdžiai gerbiąs, Jūsų

Algirdas Titus Antanaitis

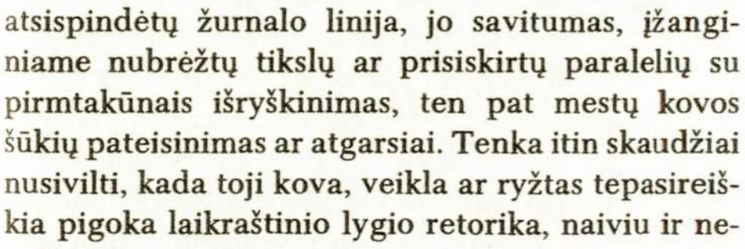

„DVIGUBOS PILIETYBĖS" MITAS (1)

Apie 1950 - tuosius metus suplūdo Amerikon naujosios lietuvių ateivijos banga. Beveik visi atvyko „laikinai": — „Iki galėsim grįžt laisvon Lietuvon". Bet beveik visi, imigracijos valdininkų paklausti, ar turi intenciją tapti Amerikos piliečiais, sakė, kad turi. Ir net „pirmuosius popierius" pilietybei gauti pasirašė. (Vėliau atvykusiems tų pirmųjų nebereikėjo rašytis). Intencijas ir net ryžtą kaip galima greičiau Lietuvon grįžt nutylėjo. Savo tarpe tą nutylėjimą teisino arba tuo, kad „ko gera, ims ir išsiųs atgal, jei prisipažinsi, kad nenori čia piliečiu būt", arba tuo, kad „juk nekenkia duris ir pilietybėn pravert, o jei nenorėsiu, tai neisiu"...

Apie 1955 - tuosius — „tyliai, tyliai, nešlamėdami", daugumas ėmė prisiekinėt, kad atsižada ištikimybės ir paklusnumo savo buvusiai valstybei, ir ėmė sklandžiai rikiuotis į Amerikos piliečių gretas. Dabar atsirado kitoks pasiaiškinimas: „Amerikos piliečiais būdami, geriau galėsim Lietuvai padėt!" Nors, kam gi čia aiškintis? Juk Lietuva nebuvo, kaip Sovietija: niekam nedraudė nei emigruot, nei kitą pilietybę priimt. Kol buvai Lietuvos pilietis, reikalavo lojalumo, o pasitraukei — tai padėkdie!

Taigi taip išėjo, kad jau apie 1960 - tuosius iš buvusių *kelių dešimčių tūkstančių*, kaip atrodė, užkietėjusių Lietuvos piliečių Amerikoj jau buvo likę gal tik kokia *keliolika šimtų*.

Šio krašto lietuvių Bendruomenės vadovybėje dabar vyraujančių (ir iš visų pašalių pelnytai ir nepelnytai ujamų) frontininkų ideologas J. Brazaitis tada net viešai mėgino atkalbinti buvusius „iškeldintuosius asmenis" nuo antro savanoriško „išsikeldinimo" net ir iš atsivežtos Lietuvos pilietybės. Sakė: — Kur gi čia logika? Maldaujat Amerikos valdžią, kad neatsisakytų pripažinti Lietuvos pasų, o patys jų išsižadat... Rūpinatės išsaugoti gyvus Lietuvos valstybės likučius, bet juos matot tik pasiuntinybėse ir konsulatuose — keliose patalpose ir keliolikoj asmenų, — o patys savyje naikinat valstybės likučius dešimtimis tūkstančių, nepagalvodami, kad kiekvienas išlikęs pilietis juk irgi yra tebegyvas valstybės likutis...

Perspėjimas liko praleistas beveik negirdomis. Ne tai, kad žmonės būtų sąmoningai nepaisę jo logikos, o kad jie — visiškai teisingai — suvokė, jog čia gyvenančių Lietuvos piliečių iš tos pilietybės pasitraukimas Vašingtone *nebus laikomas pagrindu* Amerikos vyriausybei irgi pasitraukti nuo Lietuvos pilietybės pripažinimo.

Dabar, praslinkus dar penkiolikai metų nuo nesėkmingo bandymo Lietuvos pilietijos tirpimą sulėtinti, į Lietuvos pilietybę tebeįsikibusių jau vargu kokią *keliolika dešimčių* Amerikoj besulesiotum. O Vašingtono pozicija Lietuvos pilietybės atžvilgiu tebėra nepasikeitusi...

Logikos stoka išsikeldinusiuose iš Lietuvos pilietybės tautiečiuose apsireiškė iš kito šono. Masiškame iš Lietuvos pilietybės pasitraukime jiems „nebuvo nieko bloga". Bet gausesnis „ok. Lietuvos" lankymas, anot jų daugelio, — baisiai pavojingas. Girdi, kai tik Vašingtone pamatys, kad lietuviai savo skraidymu Lietuvon rodo, jog „apsiprato su Lietuvos okupacija ir ją pripažįsta", tai ir sakys — kodėl gi mes turėtumėm tos okupacijos vis dar nepripažinti!

Kad šis gąsdinimas lygiai taip nepagrįstas, kaip ir kadai vieno kito baimė dėl pilietybės keitimo pasekmių, jau pakankamai paaiškėjo. Vadinamoji inkorporacijos nepripažinimo politika nepasikeitė nei dėl išsipilietinimų iš Lietuvos, nei dėl skraidymų Lietuvon. O jei ta nepripažinimo politika ir slenka savo natūralia, vargiai teišvengiama linkme, tai tikrai ne dėl to, kur ir kiek ekskursuoja *buvę* Lietuvos piliečiai. Skirtumas tik toks, kad gąsdinimai ekskursavimų pavojingumu daug rėksmingiau propaguojami. Be to, tie gąsdinimai ilgiau išsilaikė gal ir todėl, kad jų tikslas lyg tyčia sutampa su Maskvos sadistišku įgeidžiu — mūsų apsilankymus Lietuvoj dozuoti tik „po arbatinį šaukštelį", ir tą patį atmieštą „perbrangaus nemalonumo" prieskoniais.

Tokia savotiška „logika" vadovavosi ne tik čikagiškė ALT (bandanti dėtis TAP - LT, t.y., *Tikrų* Amerikos *Piliečių* Lietuvių Taryba), bet ir Vlikas, kaikurių čikagiškių tarybininkų tebebandomas traktuoti, lyg iš Tarybos malonės Amerikoj prisiglaudęs „grinorių komitetas" ar stačiai „svetimos valstybės agentūra". Ir jis, Vlikas, drauge su Taryba, 1965 metais paskelbė nelemtai pagarsėjusį „tautinės drausmės" manifestą ir triukšmingai pradėjo žygį prieš lankymąsi Lietuvoj bei kitus kontaktus su žmonėmis iš Lietuvos. O kitais metais (1966 gale) *išsirinko pirmininką nebe Lietuvos, o Amerikos pilietį*... Dabar, 1975 - tais, iš septynių Vliko valdybos narių, tik vienas tėra išlikęs dar Lietuvos pilietis. Tokia pati proporcija ir Vliko Taryboj: iš 14 - kos tik du...

(N.B.: Maža kas tėra pastebėjęs, kad Vlike dabar nebe 15, o tik 14 „partijų". Prieš porą ar trejetą metų LLKS — buvusios Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos likučiai — tyliai „nusiėmė" iš dalyvavimo Vlike).

Matydamas tokį „išsipilietinimą" net ir Vlike, Vytautas Širvydas, Amerikos pilietis gal jau 50 ar 60 metų (Lietuvos piliečiu būti nė progos neturėjęs), šią vasarą *Naujienose* suabejojo P. Stravinsko teorijomis apie Vliką, kaip Lietuvos *valstybinės tautos* (t.y., visų Lietuvos piliečių, lietuvių ir nelietuvių) *teisinę atstovybę*. Širvydas stebėjosi, kaip žmonės, *formaliai atsižadėję Lietuvos pilietybės*, gali sakytis esą visų Lietuvos piliečių — buvusių, esamų ir būsimų — valios reiškėjais.

P. Stravinskas, apsisiautęs teisininko aplombu, atmetė V. Širvydo samprotavimus, kaip apie tokius dalykus nenusimanančio žmogaus paistymas, bet Lietuvos pilietybės klausimo pats išsamiai neaiškino. Tam tikslui talkon pasikvietė kitą ekspertą(?), dr. K. Šidlauską. Šis ištraukė iš archyvo dar Lietuvoj kadai skliudusį *mitą apie „dvigubą"* (lygiagretę) *Lietuvos - Amerikos pilietybę*.

Kodėl sakau — mitą? O todėl, kad iš tikrųjų lygiagretės Lietuvos - Amerikos (JAV) pilietybės niekad nebuvo ir nėra.

Visų pirma, JAV tokio dalyko nepripažįsta. Iš asmens įgyjančio JAV pilietybę, reikalauja įsakmiai atsižadėti ištikimybės bei paklusnumo savo buvusiai valdžiai ir valstybei. Tiesa, neatima teisės į „old country" nuvykti, net tenai pastoviai apsigyventi ir naudotis tenykštėmis teisėmis lygiai su to krašto piliečiais (ar net ir didesnėmis, jei duoda), — bet neleidžia naudotis to krašto *politinėmis* teisėmis ir vykdyti *politinės reikšmės* pilietinių prievolių. Iš Amerikos piliečio, natūralizuoto ar visiškai natūralaus, pilietybė *gali būti atimta*, jeigu jis kitame krašte, įstotų į lojalumo pažado tai valstybei reikalaujančią valstybinę tarnybą, ypač į tarnybą kariuomenėje, arba pabalsuotų politiniuose rinkimuose. Atseit, Amerikos pilietybė nesuderinama ne tik su kitos valstybės pilietybės formaliu priėmimu, bet net ir su atsitiktiniu kitos valstybės piliečio politinėmis teisėmis pasinaudojimu, arba pareigų prisiėmimu, pilietybės tenai formaliai nė negavus.

Iš Lietuvos pusės tas dalykas pradžioj buvo dar eksliuzyviškiau tvarkomas. 1922 m. (Steigiamojo seimo) konstitucija kategoriškai teigė, kad „Niekas negali kartu būti Lietuvos ir kurios kitos valstybės pilietis". Tik 1928 m. (Smetonos - Voldemaro) konstitucijoje prie to „kieto" dėsnio buvo pridėtas „suminkštinimas", taikytas Amerikos kontinentui. Būtent, buvo pridėta, kad: „Lietuvos pilietis tačiau nepraranda savo pilietybės teisių, patapęs kurio Amerikos krašto piliečiu, jei atlieka tam tikras įstatymu nurodytas pareigas".

Čia ir buvo kibirkštis, daugelio vaizduotėje įžiebusi „dvigubos" pilietybės mitą. O iš tikrųjų

(tęsinys 15 psl.)

PRO MŪSŲ PRIZMĘ

ŽVILGSNIS Į LIETUVĄ

DUONA IR PYKTIS

Kasnors kadanors turėtų parašyti mokslinę studiją, kurioje išnagrinėtų klausimą kodėl sovietinėje spaudoje žodis *duona* (ir kiti giminingi žodžiai, k.a., derlius, javai, maistas) taip dažnai poruojama su žodžiais, giminingais žodžiui *mušti*. Tai visokie mūšiai už derlių, kova dėl kiekvieno grūdo, kolūkiečių komunistinė pergalė, žemdirbių laimėjimai, kova už sotų rytojų ir t.t.

Šiais metais Lietuvos spaudoje „mūšio už derlių" nebuvo. Derlių sutvarkė žemdirbiai patys vieni, be studentų, kareivių ir miestiečių talkos. Talkos nereikėjo todėl, kad vasara buvo sausa ir darbų netrukdė liūtys. O be to dėl sausrų derlius buvo menkesnis. Spaudoje buvo užuominų, kad prikulta po 23 centnerius iš ha., vietoje planuotų 27 - nių. Tačiau ir ant tų 23 - jų tur būt reikia „užbarstyti truputį druskos". „Didžiojoje tėvynėje" derlius dėl sausros dar blogesnis, todėl valstybė priversta užsienyje (JAV, Kanadoje ir kitur) pirkti didelius kiekius javų. Tačiau Lietuvos spaudoje apie nederlių ir maisto importą neužsimenama.

Kad derlius blogas galima suprasti iš pasigyrimų trūkumo. Kai derlius geras, tai nuo propagandos net laikraščiai braška. O statistika vartoja tik „teigiamus" terminus: gamybos d i d ė j i m a s, miestų a u g i m a s, liaudies materialinio lygio g e r ė j i m a s ir pan. Tai kaip šitokioje propagandai jautrioje aplinkoje rašys, kad derlius padidėjo... negatyviai.

Primint gyventojams, kad maisto trūksta ir todėl duoną reikia gerbti ir taupyti, vartojamos netiesioginės priemonės — sufabrikuoti pikti „skaitytojų laiškai", kuriuose gąsdinami tie, kurie negerbia duonos. Vieno tokio pagąsdinimo pavyzdį persispausdiname iš *Valstiečių laikraščio* (1975.VII.17). Tai straipsnis, pavadintas „Išniekinęs duoną", kurio pabaigoje redakcija klausia, kodėl žodį „duona" vieni rašo iš didžiosios raidės, o kiti gali šertį kiaules.

Pasirodo, kad ir abėcėlė turi savus reikalavimus:kai didžiąją D uždraudė dievui, tai teko ją atiduoti duonai.

GERAS PAVYZDYS IŠEIVIJAI

Lietuvoje neseniai pasibaigė pilietinės, karinės, patriotinės dainos konkursas, skirtas „Pergalės Didžiajame Tėvynės kare 30 - mečiui".

Antrosiomis premijomis įvertintos dainos: V. Telksnio „Į armiją su daina" (žodž. P. Gaulės) ir Vyt. Juozapaičio „Su Lenino vardu" (žodž. Br. Mackevičiaus). Trečiosios premijos paskirtos tam pačiam V. Telksniui už „Žydėki, žydryne" (žodž. P. Gaulės) ir V. Paketūrui už dainą „Žengia pulkas" (žodžiai ir vėl to paties P. Gaulės).

Pirmosios premijos nutarta neskirti. Konkursą, kaip matome, išgelbėjo du vyrai: Gaulė ir Telksnys. Jei ne jie, tai premijų iš vis nebūtų buvę kam skirti.

Panašių nesėkmių yra pasitaikę jau ir išeivijoje „konkursų pagal užsakymą" skelbėjams (pav. knygai apie ūkininką, moterį, ir t.t.).

Ką gi visa tai reiškia. Nagi beveik nieko. Išskyrus gal tik vieną svarbią smulkmeną: kūrybingi žmonės tiek išeivijoje, tiek Lietuvoje jaučia tą patį epochos pulsą ir nuotaikas. O nuotaikos šiame labai išvystytos gamybinės technologijos amžiuje yra tokios, kad nei romanus, nei dainas, nei batus pagal užsakymą siūti nebe mada...

KURO BADAS?

Kaip praneša *Tiesa* (1975.VII. 16) TSRS vyriausybė priėmė nutarimą, įpareigojantį ministerijas imtis priemonių, kad 1975 - 76 metų rudens ir žiemos laikotarpiu gyventojai, pramonė ir elektrinės būtų pakankamai aprūpinti kuru ir kad būtų taupomas d e f i c i t i n i s kuras: dujos, mazutas, kietosios anglys. Nutarimas reikalauja naudoti daugiau vietinio ar žemesnės kokybės kuro: durpių, rudųjų anglių ir pan.

Kodėl staiga prireikė rūpintis, kad nepritrūktų kuro, nutarimas nepaaiškina, betgi paaiškinimo tur būt nereikia. Valstybė priversta didesnius kiekius kuro parduoti užsieniui, kad turėtų kuo apmokėti už didelį importuojamų grūdų kiekį.

GYVENTOJŲ SURAŠYMAS

Tame pačiame *Tiesos* numeryje pranešama, kad sekantis gyventojų surašymas įvyks 1979 metų sausio mėnesį. Po karo sovietai Lietuvoje pravedė jau du gyventojų surašymus: 1959 ir 1970 metų pradžioje. Nutarimas sekantį surašymą pravesti 1979 metais reiškia kad norima statistinę informaciją patikslinti kartą per 10 metų, sustinkamai su Jungt. Tautų rekomendacijomis tuo klausimu.

ATOMINĖS ELEKTRINĖS MIESTELIS

Apie tai, kad kadanors Lietuvoje bus statoma atominė elektros jėgainė, užuominų būta jau prieš porą metų. Pereitų metu pabaigoje Valstybinės plano komisijos pirmininkui A. Drobniui, pasikalbėjime su Švyturio korespondentu „lyg ir netyčia" išspruko posakis, kad atominė Lietuvoje jau statoma. *Akiračiuose* apie tai plačiau rašėme vasario mėn. numeryje. Kadangi daugiau informacijų tuo reikalu anuomet nebuvo, tai mes išdrįsome paspėlioti, kad tokia jėgainė tur būt bus statoma kurnors Zarasų apylinkėje. Da-

IŠNIEKINĘS DUONĄ

Tiesiog sunku rasti žodžių papasakoti tam, ką noriu ir privalau papasakoti.

Vos keli kilometrai už Tauragės miesto ant stataus Jūros kranto nusidriekusi gyvenvietė. Gražiai ir gerai žmonės čia gyvena.

...Paliko praeityje sunkūs „Pilaitės" kolūkio metai. Dabar gražus „Pilaitės" kolūkis pasiekimais ne tik Tauragės rajone garsėja.

Ir vieną dieną visas kolektyvas sujudo lyg bičių avilys. Danius nešė per gyvenvietę, pamovęs ant šakės, duoną!

Laukininkystės brigadininkas Pranas Pikčius tiesiog prie lango prilipo, negalėdamas savo akimis patikėti. Nors Kostas Danius — toks žmogus, iš kurio visko gali laukti, bet šitaip... Ant šakės, tos pačios šakės, kuria ką tik mėtė šiaudus fermoje, kėpsojo pamauti du duonos kepaliukai.

Prie langų supuolė apskaitininkas Jonas Balčiūnas, Albina Pikčienė, kiti kolūkiečiai. O Danius lyg niekur nieko traukė per gyvenvietę, nešdamasis ant šakės pamautą duoną.

Įsivaizdavau pamatysianti kokį žmogėną, apsileidusį, nepajėgiantį nieko žmogiško suprasti. Bet... Graži, tvarkinga sodyba, mūrinis namas, pulkelis gyvulių kalbėjo apie šeimininko sumanumą. Ir tikrai, mus pasitiko šeimininkas — tiesus, švariai ir tvarkingai apsirengęs, gal septintą dešimtį skaičiuojantis vyriškis. Tai buvo tas pats Danius.

Jo žmona į mūsų kalbas nesikišo — išbėgo į fermą karvių melžti. O pats Danius pakalbėti moka ir mėgsta. Bet vienas išminčius yra pasakęs, kad kalba kai kam yra duota ne tam, kad pasakytų tiesą, bet kad ją nuslėptų. Taip išeina ir kalbantis su Danium.

Kas jam nenaudinga, nutyli, savo kaltes būtais ir nebūtais kitų nusikaltimais dangsto. Tuos du kepaliukus pasismeigęs šake dėl to, kad jie jam iš rankų išpuolę. Baisus čia daiktas, ko tie žmonės neprigalvoja!

Nors praėjo geras metų gabalas, bet žmonės nepamiršo, kad Kostas Danius ištiesė ranką į kolūkio turtą. Bet apie šį faktą Danius bevelija nutylėti. Daniui prieš kurį laiką teko ir dėl vogto mišinio aiškintis.

Šis žmogus gyvena pagal savo įstatymą: tas gerai, kas man gerai. Krito Daniaus veršis, tai nudrėbė jį prie gražuolės Jūros upės — lai pūva, teršdamas upę, bile ne jo kieme. Tik varu varomas padėjo dvėselieną ten, kur priklauso.

Bet, kai paklausai Daniaus, tai jo nusikaltimai nago juodymo neverti.

Draugiškojo teismo posėdis, kuriame buvo svarstomas biaurus Daniaus poelgis, vyko po visuotinio kolūkiečių susirinkimo. Salė buvo pilnutėlė. Teisė ne tik draugiškojo teismo nariai, o visi kolūkiečiai.

Danius šaipėsi, apsimetė kvaileliu, neatsakinėjo į klausimus. Ūkio vyr. mechanikas komunistas Jurgis Pumputis tada pasakė, kad šitaip tyčiotis iš švento dalyko kiekvienam darbo žmogui — duonos gali tik labai blogas žmogus. Mechaninių dirbtuvių vedėjas Viktoras Briedžiūnas paklausė: „Daniau, ar tau kada nors trūko duonos?" „Ne", — sekė greitas atsakymas.

Visiems sunku buvo patikėti, kad šitas žmogus tiek metų gyvena jų tarpe, kartu dirba, kartu linksminasi. Danių pasmerkė visi kolūkiečiai.

Negali garantuoti, kad jis įsidėjo širdin kaimynų žodžius, kad suprato, jog tas jo svarstymas buvo atsiprašymas Duonai. Tarybinis žmogus negali likti abejingas, kai išniekinama tai, kas jam yra šventa.

J. STRIKAITIENĖ

(*Valstiečių laikraštis*, 1975.VII.17)

bar, po penkių mėnesių, galime pasigirti, kad teisingai atspėjome.

Tiesa, apie pačios elektrinės statybą daugiau informacijų Lietuvos spaudoje kolkas nebuvo. Tačiau rugpiūčio 14 d. laikraščiai pranešė apie mitingą ant Visagino ežero kranto, kur pradėtas statyti atominės elektrinės energetikų miestelis. Visagino ežeras, tiesa, yra Ignalinos rajone, netoli Vilniaus — Daugpilio geležinkelio, prie pat Zarasų rajono ribos. Jei energetikų miestelis statomas prie Visagino ežero, tai nereikia būti dideliu pranašu, kad atspėtum, jog pati atominė jėgainė bus statoma arba prie to paties Visagino ežero, arba prie gretimo Smalvų ežero (Zarasų rajone).

Svarstydami kodėl apie šią statybą Lietuvos spauda taip šykšti informacijos praeitą kartą spėliojome, kad gal valdžia nori išvengti galimo susijaudinimo, kuri paprastai lydi atominės statybos. Dabar, paskelbus statybos vietą, ši priežastis atkristų. Tačiau informacijos apie pačią jėgainę ir dabar nėra. Atrodo, kad ši „visasąjunginės reikšmės“ statyba pirma turės būti paskelbta sekančiame penkmečio plane, kurį priims sekančių metų pradžioje šaukiamas partijos suvažiavimas. Kol ši ceremonija neatlikta, „visasąjunginis mandagumas“ atrodo verčia LTSR spaudą neskubėt su informacija.

Lietuvoje šiuo metu elektros energijos pagaminama daugiau, negu suvartojama (žiūr. lentelę). Maždaug 90 nuošimčių šios energijos pastaruoju metu patiekia Elektrėnų jėgainė. Nors būsimos atominės jėgainės pajėgumas neskelbiamas, galima spręsti kad ji nebus nei daug didesnė, nei daug mažesnė už Elektrėnų jėgainę. Iš lentelės duomenų atrodo, kad dabar krašte pagaminamos elektros energijos Lietuvai užtektų dar 5 - 6 metus. Maždaug tiek laiko truks pastatyti atominę. Taigi netrukus Lietuvoje ir vėl bus didelis elektros energijos perteklius, kurią eksportuos į kitas respublikas. Savaime tad iškyla klausimas — kodėl nauja atominė nestatoma ten, kur jau dabar energijos trūksta (pav. Latvijoje). Praktiškai tačiau respublikų sienos energijos tiekimui neturi didelės reikšmės. Svarbiausia būsimos atominės energijos suvartotoju bus Daugpilio miestas Latvijoje, nes visi didieji Lietuvos miestai yra nuo būsimos jėgainės kelis kartus toliau negu Daugpilis.

LIAUDIES ŪKIO ELEKTROS ENERGIJOS BALANSAS
(mln. kilovatvalandžių)

	1965 m.	1970 m.	1971 m.	1972 m.	1973 m
Pagaminta elektros energijos	3 851,1	7 362,9	7 484,2	9 514,1	9 901,2
Gauta elektros energijos iš kitų respublikų	150,1	1 414,1	1 261,9	1 489,4	1 451,9
Sunaudota elektros energijos — iš viso	2 887.4	5 186,4	5 920,9	6 645,7	7 195,2
iš to skaičiaus:					
pramonėje	1 656,7	2 890,0	3 446,1	3 871,2	4 112.3
statyboje	46,1	75,3	87,5	99,9	103,2
žemės ūkyje	268,2	663,3	721,3	835,1	988.6
transporte	46,2	107,0	123,9	134,4	135,1
kitose šakose	487,6	811,2	910,2	998,2	1 089.7
nuostoliai bendro naudojimo tinkluose	382,6	639,6	631,9	706,9	765.3
Perduota elektros energijos kitoms respublikoms	1 113,8	3 590,6	2 825,2	4 357,8	4 157,9

IR VĖL TILTAI

Ties Verkšionių kaimu, netoli Kernavės, baigiamas statyti per Nerį dar vienas tiltas. Toje vietoje anksčiau buvo demarkacijos linija, skirusi lenkų okupuotą Vilniaus kraštą nuo Lietuvos. Todėl palyginti ilgame Neries ruože nuo Vilniaus iki Jonavos iki šiol nebuvo nei vieno tilto. Naujas tiltas šiek tiek sumažins judėjimą Vilniuje, nes susidaro galimybė transportui iš šiaurės rytų Lietuvos aplenkti Vilnių iš šiaurės pusės (Nemenčinė — Maišiagala — Vievis).

Ilgiausias be tilto likęs Nemuno ruožas (Kaunas — Tilžė) taip pat greitu laiku žymiai sutrumpės, nes ties Jurbarku pradėtas statyti tiltas, kuris žada būti ilgiausias Lietuvoje.

(z.v.r.)

Vilniuje, Gedimino (Lenino) prospekto praplatėjime, kuris vadinamas aikšte, stovi paminklas armijos generolui Ivanui Danilovičiui Černiachovskiui, „išvadavusiam Vilnių“. Po paminklu su užrašu „Černiachovskiui I. D. nuo lietuvių tautos“ palaidotas jo lavonas. Generolas vadovavo III Bielorusijos frontui (lietuviškiau sakant, trečiajai Gudijos armijų grupuotei). Ši grupuotė pražygiavo Dzūkiją, užėmė Kauną ir Sūduvą, kol pagaliau pabaigoje rugpiūčio apsistojo prie Rytprūsių sienos.

III - SIS BIELORUSIJOS FRONTAS

HEROJAI, IŠLAISVINĘ VILNIŲ

Rudens pabaigoje jie įsiveržė į Prūsus. Ką gudiškoji armija nuveikė Vokietijoje, aprašo Jurij Uspenskij, antrosios gvardijos artilerijos divizijos leitenantas savo dienoraštyje.

1945.I.24 Gumbinėje: „Pravažiuoja begalinės kareivių ir mašinų kolonos: mums didingas, o priešui baugus vaizdas. Tai kerštas už tai, ką vokiečiai pas mus yra pridarę. Dabar jų miestai bus sunaikinti ir jų gyventojai patirs, kas yra karas“.

Vėliau, žvelgdamas į subiaurotus vokiečių moterų ir vaikų lavonus, matomai sovietų kareivių aukas: „Vokiečiai nusipelnė tų žiaurumų, kuriuos jie patys pradėjo. Reikia tik pagalvoti apie vokiečių žudymų lagerį Maidaneke ir apie *Uebermensch'ų* teorija, kad suprastum, kodėl mūsų kareiviai tokiame stovyje palieka Rytprūsius. Žinoma, kad nepaprastai žiauru žudyti vaikus, tačiau vokiečių šaltakraujiškumas Maidaneke yra buvęs 100 kartų blogesnis“.

1945.II.2: „Vakar vakare divizijos kareiviai papasakojo apie kaikuriuos dalykus, kuriems jokiu būdu negalima pritarti“. Uspenskis patyrė apie orgijas girtų raudonarmiečių, kurie užpuldinėjo ir prievartavo moteris ir net trylikametes mergaites. „Galima keršyti“, rašė sovietų leitenantas, „bet ne b..iu, o ginklu. Tačiau mergaičių prievartavimui — ne, tam negalima pritarti!“

Leitenanto paskutinis įrašas apie savuosius: „Kareiviai daug ko pridarė! Dabar su tokiu elgesiu bus kovojama. Užtenkamai pridaryta žalos — tiek, kad vietos vokiečiai dar šimtą metų žegnosis prisimindami 1944 - 45 žiemą“.

Uspenskis netrukus žuvo, o jo dienoraštis pasiekė Vakarus.

Raudonarmiečių savivaliavimas pradėjo trukdyti ir karo veiksmus. Vyriausioji vadovybė bandė atstatyti tvarką griežtais potvarkiais. Ir politrukus vadai pradėjo spausti labiau rūpintis savo pareigomis. Gedimino gatvės Vilniuje herojus, kol dar buvo gyvas, kaltino politrukus „nerūpestingumu, kuriam trūksta betkokio boiševikinio budrumo“. Komandos keliu jis prašė pakeisti vyriausią savo politvadovą ir reikalavo griežtų perauklėjimo priemonių karininkams, nes 30 procentų visų nusikaltusiųjų buvo karininkai.

A. Švažo linoraižinys

O į vakarus ėjo ir ėjo
Kraujas, plienas, mašinos žmogus —
Amžina ir didi, nuostabi epopėja,
Kaip gyvybė, valia ir dangus.

Antanas Venclova

laiškai

GYDYTOJAI VISUOMENINĖJE VEIKLOJE

Akiračius skaitau nuo pat jų pasirodymo ir kartais susižaviu aukštu intelektualiniu jų lygiu. Bendradarbių tarpe *Akiračiai* turi mūsų išeivijos žurnalizmo šulų. „Atodairos", „Linkmė", „Atvirai Kalbant", „Išeivijos Spaudos Veidrodyje" bei kiti straipsniai įdomiai komentuoja mūsų išeiviško gyvenimo įvykius. Su kai kuriom jų nuomonėm sutinku, su kai kuriom ne. Bet kartais ir *Akiračiai* „botagu į vandenį pliauškina". Aplamai, tur būt visa mūsų išeiviška veikla ir tėra „botagu į vandenį pliauškinimas". Žinoma, būtų efektingiau, jei visi bendrai, sutartinai botagu į tą vandenį pliauškintume. Garso būtų daug daugiau, gal ir kiti jį išgirstų. O mes daugiausia tuos botagus vieni kitus pliauškinti tevartojame.

Tokių „botagu į vandenį pliauškinimų" randame *Akiračių* Nr. 7(71) liepos 1975 „Atodairų" skyriuje. Čia autoriui (V. Rasteniui) net *Europos Lietuvio* prireikė. Tik sunku suprasti, kas autorių taip užrūstino.

V. Rastenis nesutinka nei su PLGS - gos X Suvažiavimo priimtu visuomeninių - politinių rezoliucijų turiniu, nei bendrai su jų reikalingumu ir mano, kad „gydytojus tas tik kompromituoja". Toks draudimas gydytojams per savo organizaciją kištis ne į savo sritį — visuomeninę - politinę veiklą, atrodo truputį originalus. Manau, kad autorius čia gerokai klysta. Jeigu daugiau organizacijų viešai reikštų griežtus protestus prieš tuos mūsų veiksnių nesutarimus, tai gal ir būtų galima tuos nesklandumus pašalinti ir visa pasukti į geresnį kelią. Kad PLG - ga neturi tam autoriteto — sutinku. Bet kas gi išeivijoj jį turi?

Kai kurios V. Rastenio pastabos nėra tikslios. Sutinku, kad lietuvių tauta nuo 1939 metų (nuo įgulų įvedimo, o ne nuo 1940) pergyvena kritiškus metus, bet tuose kritiškuose metuose buvo ir kritiškų momentų: trėmimai, partizanų kovos ir šiuo metu mūsų tautai nepalanki tarptautinė padėtis (suvažiavimas vyko Helsinkio konferencijos išvakarėse). Nepatinka V. Rasteniui ir žodis „demoralizacija". Sutinku, veiksnių nesutarimai nedemoralizuoja V. Rastenio, gal ir manęs bei kitų į visuomeninę veiklą „amatoriškai" įsijungusių. Bet kaipgi tada su išeivijos apatiška mase, kuri ir taip jau mažai kuo domisi?

Toliau Rastenis suabejoja gydytojų kompetentingumu visuomeniniais - politiniais klausimais kalbėti. Aš manau, kad kiekvienas asmuo gali tais reikalais pasisakyti. Kompetencijos privilegiją turėtų profesionalai politikai, jų tarpe ir straipsnio autorius V. Rastenis, bei politinius mokslus studijavę asmenys, bet mes visi kiti, anot „Atodairų" autoriaus, esame „amatoriai". Pasauliniu mastu imant, ir gydytojų tarpe buvo iškilių politikų.

„Atodairų" autorius nelaiko reikšmingu veiksnių ar organizacijų skaldymo pasmerkimo. Tokių skilimų esą negalima išvengti, jų buvę ir praeity. Gal būt, bet neprisimenu. Tiesa, nuo bolševikų atskilo menševikai, nuo Krikščionių Demokratų atskilo frontininkai, suskilo tautininkai į smetonininkus ir voldemarininkus, bet taip pat pakito ir jų vardai. Dažniausiai, kai dėl kurių nors priežasčių organizacijoje nesutariama, tai ar savanoriškai iš jos pasitraukiama, ar pašalinama, ar suspenduojama. Tai tinka organizacijoms, bet ne Bendruomenei, kurią, pagal Vliko paskelbtą Lietuvių Chartą, sudaro pasaulyje pasklidę lietuviai. Bendruomenė yra išeivijos lietuvynas. Tai ne organizacija, bet visų lietuvių jungtis. Todėl jos skaldymas yra smerktinas, o vadovybės nesugebėjimas ar nenoras tą skaldymą laiku sustabdyti — nepateisinamas.

V. Rastenis prikiša, kad gydytojai, dalyvaują visuomeniniame - politiniame darbe, įneša nesklandumų ar net ir jiems vadovauja. Tad ir S - ga turėtų visų pirma savo narius sutvarkyti. Gydytojų dalyvavimas visuomeninėje - politinėje veikloje yra jų asmeniškas reikalas. Jie neatstovauja PLGS - gai, o kitom organizacijom, todėl PLGS - ga į juos žiūri kaip į visus kitus lietuvius, toje veikloje dalyvaujančius, ir vienodai juos traktuoja. Yra tokia Žurnalistų Sąjunga. Spaudoje skaitome tos sąjungos narių prirašytų šmeižtų ir kitokių laisvos spaudos „perlų". Ir Žurnalistų Sąjunga, nors kartais ir pabando, nepajėgia jų į etikos kelią grąžinti.

Toliau autorius sako, kad dabar mūsų gydytojų tarpe nėra Basanavičių, Kudirkų, Šliupų, Grinių, Staugaičių. Jų ir būti negali. Ir nė vienas dabartinių mūsų gydytojų į tų mūsų tautos patriarchų eiles nepretenduoja. Kiti laikai! Tada nedaug tebuvo lietuvių šviesuolių, o dabar jų turime apsčiai, taigi gydytojai yra kitų intelektualų pakeisti. Ieškoti jų gydytojų tarpe dabar būtų nesąmonė.

Lyginti J. Staugaičio iš kitų gydytojų sudarytą (nedaug kuo pasireiškusią) Lietuvių Gydytojų Sąjungą su dabartine PLGS - ga būtų netikslu. Nepriklausomoj Lietuvoj daugiau reikšmės turėjo dr. J. Žemgulio ir dr. M. Nasvyčio įkurta ir ilgus metus dr. Staugaičio pirmininkaujama Kauno Medicinos Draugija, kuriai priklausė ir ne Kaune gyvenantieji

ANTITARYBINĖJE TARYBOJE

KOLEKTYVINĖ ATSAKOMYBĖ

AR TIESA, KAD...

iš Lietuvos laisvinimui surinktų pinigų ALTa per metus išleidžia tūkstantį penkis šimtus dolerių laiškų ir raštų kopijavimui „Xerox" mašina?

Mes abejojame, ar čia tik nebus ALTos priešų tyčia nedraugiškai paleisti gandai. Jeigu gi iš tikrųjų ALTa taip mėgsta kopijavimo meną, tai galėtų bent retkarčiais, už tuos pačius pinigus, ir vieno kito valdybos posėdžio protokolo kopiją išeivijos spaudai parūpinti. Įdomu būtų pamatyti,

Drausmės sargyboje

kaip ir už ką balsuoja ALTos valdybos nariai, bent jau svarbesniais reikalais. Kad ir, pavyzdžiui, tas nutarimas 1974 - tais metais neduoti VLIKui nei cento. Juk be abejo šis nutarimas — New Yorko komitetą badu numarinti — nebuvo vienbalsiai priimtas. „Xerox" mašina galėtų padėti visuomenei sužinoti, kas ir kaip šiuo reikalu balsavo. Juk ALTa — tai ne kolchozas, kuriame tik kolektyvinė atsakomybė prieš visuomenę teegzistuoja...

AR TIESA, KAD...

iš Lietuvos vadavimui surinktų pinigų ALTa per metus sumoka savo valdybos nariui dr. V. Šimaičiui du tūkstančius keturis šimtus dolerių nuomos už patalpas?

Be abejo, nuoma už patalpą mokama jos šeimininkui. Tik — du šimtai į mėnesį — ne taip jau mažai. Pikti liežuviai kalba, kad gal būtų verta pigesnio buto pasiieškoti...

Dar piktesni liežuviai kalba, kad tomis patalpomis nemokamai naudojasi „reorganizuotieji". Jie ten susirinkę svarsto, kaip išvaduoti Bendruomenę nuo demokratiškai išrinktos jos valdybos... Jeigu, sako, išvaduosim Bendruomenę, tai Lietuvą — vieni juokai...

AR TIESA, KAD...

iš Lietuvos laisvinimui surinktų aukų ALTa už „politinį darbą Vašingtone" per metus sumoka E. Šumanui keturis tūkstančius dolerių?

Informacija šiuo klausimu labai praverstų *Naujienų* redaktoriams. Jie, vargšai, mat vis susimaišo ir pradeda aiškinti, kad ne ALTos, o Bendruomenės apmokami vyrai darbuojasi Vašingtone. O be to žmonės, kurie ir nepriklausomos Lietuvos ministerį pirmininką ne už pinigus, bet iš idealizmo nušauti bandė, sako, niekaip neįsivaizduoja, kad čia tiek laiko pinigai leidžiami, ir nė pykšt...

AR TIESA, KAD...

kun. dr. J. Prunskiui, vienam iš *Draugo* redaktorių, už ALTos reklamavimą *Drauge* mokama po 50 dolerių per savaitę (įskaitant ir dvi savaites apmokamų atostogų)?

Jei tai tiesa, tai ALTos iždas tokiu būdu per metus palengvėja dviem tūkstančiais šešiais šimtais dolerių... Visų kitų lietuviškų laikraščių redaktoriai, sako, spausdina bendruomenininkų nemokamai paruoštą informaciją ir spjaudosi iš pavydo, kodėl tam Prunskiui taip gerai sekasi...

AR TIESA, KAD...

jei prie jau minėtų išlaidų pridėsime dar 7000 dolerių metinės algos ALTos valdybos tarnautojai I. Blinstrubienei, gausime didesnę pusę ALTos per metus surenkamų aukų?

Jei tai tiesa, tai nebedaug laisvinimui surinktų aukų belieka kitiems reikalams. Juk suskaičiavome jau beveik 18 tūkstantėlių, kuriuos senutė ALTa išleidžia save dar šiek tiek gyvą ir sveiką išlaikyti. Gi 1975 metais Vasario 16 proga besurinkta tik apie 32000 dolerių. O kur dar šiluma, šviesa, telefonas, kelionių bilietai ir kitos buitinės išlaidos...

IR PAGALIAU, AR TIESA, KAD...

penkiolika tūkstančių ALTai kainavo savo pačios istoriją p a s i r a š y t i ir i š l e i s t i?

Jei tai tiesa, tai būtų įdomu sužinoti, kodėl dabar apie tą „istoriją" ALTa tyli? Ir kurie ALTos valdybos nariai balsavo už tai, kad pusę visų per metus neva tai Lietuvos laisvinimui surenkamų aukų būtų išleista šitaip save pačius pasireklamuoti ir istorijon „įsirašyti"?

O, tiesa, kur dar išlaidėlės advokatams, grasinančius laiškus bendruomenei rašinėjantiems...

Gal ir apie tai truputį daugiau informacijos lietuvių visuomenei galėtų suteikti ponai apmokami ALTos informatoriai? Nes dabar tai beveik kaip kolchoze, — liaudis apie v a l d y b o s darbus tik spėlioja, ir klausia, AR TIESA?

gydytojai (ji turėjo tik apie pusantro šimto narių, L.E.VI tomas). Tos organizacijos buvo vien profesinės ir svarstė medicinos reikalus. Nepriklausomoj valstybėj joms į visuomeninę - politinę veiklą kištis ir nereikėjo. Jos nerėmė kultūrinių reikalų, neskyrė premijų, aukomis finansiškai nerėmė valstybės iždo. Gi PLGS - ga nėra vien profesinė organizacija. Ji yra ir socialinė bei visuomeninė. Statute yra pasakyta: „Paragrafas II — Tikslai: 5. Aktyviai dalyvauti Šiaurės Amerikos lietuvių kultūrinėje ir visuomeninėje veikloje ir Lietuvos laisvinimo kovoje". Priede: „įsteigta su tikslu apjungti viso pasaulio lietuvius gydytojus... siekiant profesinės pažangos, visuomeninės ir kultūrinės veiklos, lietuvybės išlaikymo ir Nepriklausomos Valstybės atstatymo". (Tokių nuostatų Nepriklausomos Lietuvos medicinos draugijose nebuvo). Todėl PLGS-gai, kaip ir kiekvienai išeivių organizacijai, privalu pasisakyti dėl bendros visuomeninės - politinės lietuvių veiklos negerovių. Išeivijos gyvenimo sąlygų negalima lyginti su nepriklausomos valstybės sąlygomis.

Didžiausias priekaištas, kad gydytojai, nustatę diagnozę, neprirašė recepto, kaip tas negeroves pašalinti. „Atodairų" autorius dažnai kelia mūsų gyvenimo negeroves, veiklos klaidingumus, bet nepastebėjau jokio toms jo keliamoms negerovėms pataisyti plano ar, jo paties žodžiais, recepto. Man rodos, patys veiksniai, atkreipę dėmesį į spaudos, organizacijų ir pavienių asmenų pasisakymus, turėtų surasti receptą tom negerovėm pašalinti. Svarstyti ir bartis savo pusiau uždarose konferencijose ir po to „nekreipti dėmesio" ir daryti tą patį toliau manant, kad kiti to nepastebi, primena strauso politiką — įkišti galvą į smėlį ir tikėtis, kad nieks jo uodegos nematys.

Jei norite recepto, tai jį pasiūlysiu asmeniškai, ne kaip PLGS - gos ar rezoliucijų komisijos narys, ne kaip gydytojas, bet kaip lietuvis, kuriam rūpi veiklos darna ir sutarimas, vieni kitų gerbimas ir tolerancija kitų nuomonei. Kadangi visi nesklandumai ir skilimai vyksta dėl asmeninių ambicijų, asmeninybių susidūrimo, tad ir siūlau veiksniams, kurie demokratiniu rinkimo būdu sudaro savo vadovybes, nerinkti, o tiems veiksniams, kurie organizacijų skyrimo būdu įgalioja atstovus į vadovybes, neskirti tokių asmenų, kurie nesugeba surasti bendros kalbos su kitaip galvojančiais. Rinkimų ar skyrimų būdu pašalinę iš vadovybių netolerantiškus, nesukalbamus asmenis, išvengsime daug nesusipratimų, kurie nuodija mūsų veiklą. Bet tai, tur būt, tėra tik utopija!

Pabaigoje ir vėl kyla klausimas, kodėl V. Rasteniui prireikė net *Europos Lietuvio* minėtą straipsnį parašyti? Tos rezoliucijos buvo paskelbtos vietinėje spaudoje. Autorius sako, kad jo akį užkliudė antraštė „Gydytojai sukruto". Po ta antrašte buvo tik rezoliucijų tekstas, jokių komentarų. Neigiamų atsiliepimų dėl rezoliucijų buvo tik keli. Pasiteiravęs pas PLGS - gos pirmininką ir *Medicinos* redaktorių sužinojau, kad neigiamai atsiliepė *Naujienų* redaktorius, Alto pirmininkas (suvažiavime nedalyvavęs) dr. K. Bobelis, o dabar V. Rastenis. Idomi simbiozė! Daugumas dėl rezoliucijų pasisakė teigiamai, ir jos rezoliucijų komisijos ir suvažiavimo atstovų buvo priimtos vienbalsiai.

Henrikas Brazaitis

ATODAIROS

(atkelta iš 11 - to psl.)

tai tas dėsnis buvo tik garantija naujiesiems emigrantams, kad jie, net ir priėmę Brazilijos, Argentinos, Kanados arba ir JAV pilietybę (dėl mažos kvotos, tada emigracija į JAV buvo visai nežymi), panorėję galėtų grįžti namo ne kaip svetimšaliai, o kaip ir kiti svetur tik pakeliavę Lietuvos piliečiai. Užsiminimas tame dėsnyje apie „tam tikras (Lietuvos) įstatyme nurodytas pareigas" buvo nevykęs, nes galėjo susidaryti įspūdis, kad Lietuva, ko gera, sueis į konfliktą su kitų valstybių pilietybės įstatymais... Todėl ta užuomina apie pareigas ir pasiliko „tuščiavidurė": joks Lietuvos įstatymas nenurodė Amerikos kontinente įsipilietinusiems Lietuvos emigrantams *tenai atlikinėtinų Lietuvos piliečio pareigų*. Jeigu būtų nurodęs, tai Amerikoj įsipilietinti siekusieji emigrantai būtų turėję arba *pasižadėti to įstatymo neklausyti*, arba nebūtų gavę prašomos pilietybės...

Taigi, nė 1928 metų konstitucija nesukūrė „dvigubos" (lygiagrečiai galiojančios) Lietuvos - Amerikos pilietybės. Ta užuomina apie Lietuvos pilietybės „nepraradimą" buvo tiek neaiški, kad taip ir liko nežinia, kaip ja naudotis.

1938 metų (Smetonos) konstitucijoj tas dalykas buvo kitaip suformuluotas, stengiantis išvengti konflikto su kitų kraštų pilietybės įstatymais. Ir čia buvo palikta sena „kietoji" *taisyklė*, anot kurios „Pilietis, įgijęs svetimą pilietybę, *netenka* Lietuvos pilietybės". Bet buvo pridėta *išimtis* (ne vien Amerikos kraštams), sakanti, kad „Įstatymo nustatytais atvejais (N.B.: Nebe „sąlygomis", o „atvejais") pilietis, turėdamas svetimą pilietybę gali ir nenustoti Lietuvos pilietybės".

P. Stravinsko pasikviestasis ekspertas dr. K. Šidlauskas, paminėjęs ankstesniuosius Lietuvos konstitucijų nuostatus, neva sukūrusius galimybę Lietuvos piliečiams turėti „dvigubą" pilietybę, 1938 m. konstitucijos nuostatą pamatęs, atsidūrė tamsoj:

— Neturiu, — sako, — po ranka tų Lietuvos pilietybės įstatymų... Vienok, kiek man žinoma, tais įstatymais buvo nustatyta prievolė registruotis Lietuvos konsulatuos, t.y., nenutraukti ryšių su Lietuvos valstybės įstaigomis...

Iš to matyt, kad dr. Šidlauskas „girdėjo varpus skambančius, tik neatspėjo, kokioj bažnyčioj".

Todėl antroj šio rašinio daly užsuksime kaip tik į tą „bažnyčią", kurioj paaiškės *kokiais atvejais* buvo galima Lietuvos pilietybės nenustoti, svetimą turint, ir kam buvo reikalinga „registruotis konsulatuose" bei „nenutraukti ryšių su Lietuvos valstybės įstaigomis".

V. Rastenis

INTERNACIONALUMO MITAS

(atkelta iš 16 - to psl.)

Aš gal sutikčiau, kad „kaip taisyklė sovietiniai šaltiniai srityse kitose nei tikslieji mokslai turi būti atsargiai naudojami". Aš tikiuosi, kad sutiksite, jog bet kokie šaltiniai srityse kitose nei tikslieji mokslai ir ypatingai liečiantys politinius vienetus turėtų būti lygiai tai pat atsargiai naudojami. Joks atsakingas enciklopedijos redaktorius negali užimti pozicijos, kad medžiaga iš JAV ar Anglijos apie politinius JAV ar Anglijos vienetus, ar ką nors kitą pasaulyje, yra būtinai tiksli ir objektyvi. Aš tvirtinčiau, kad Jūsų paminėtas „ką mes Vakaruose laikome objektyviu faktu", nėra lygiai objektyvus kitose pasaulio dalyse...".

Gegužės 12 d.

„Mažiausia du komitetai man nurodė, kad LSSR aprašymas nėra daugiau pakreiptas (jei jis iš viso yra pakreiptas) viena kryptimi, negu straipsnio „Baltic States, History of" aprašymas, kaip Lietuva buvo absorbuota į Sovietų Sąjungą galėtų būti interpretuotas kaip pakreiptas kita kryptimi".

Manau, kad minėtos citatos nereprezentuoja *Britannica* galvojimo, o parodo tik jos ginimosi metodą. Kitaip būtų sunkoka įsivaizduoti, kaip gali būti įmanoma redaguoti enciklopediją, tikint, kad net ir faktai yra relatyvūs ir keičiasi pagal vietovę, laiką, ar nuotaiką.

Savo aroganciją *Britannica* parodo sekančia citata:

„*Encyclopaedia Britannica* buvo įsteigta prieš 206, beveik 207, metus Edinburghe, Škotijoje. Prieš 206 metus JAV buvo tik keletas kolonijų, dar nesusijungusių į vieną valstybę; Rusijoje dar buvo baudžiava. Kapitonas Cook dar nebuvo aplankęs Australijos ir anglai dar nebuvo pradėję siųsti ten savo kalinius. Jūs kaip ir aš, tur būt taip pat gerai žinote, koks tada buvo gyvenimas Pabaltijo kraštuose. *Britannica* tesėjo ir augo, išvystydama savo didžiulę reputaciją nuo to laiko iki dabar todėl, kad ji nesileido būti paveikiama įvairaus spaudimo. Mes neprašome mūsų bendradarbių balsų, nei mūsų patarėjų balsų, savo firmoje nusprendžiame kaip mes ką redakcijoje tvarkysime. Kai ir kada mes nuspręsime, kad mūsų aprašymas apie Lietuvos TSR yra neteisingas, mes patys ir nuspręsime tai pakeisti. Mes negalvojame, kad tokie memorandumai parengti jūsų specialios komisijos yra reikalingi ir padeda sprendime apie šį straipsnį".

Savo savotišku internacionalumo supratimu ir jo siekimu *Britannica* išstatė save gana lengvai kritikai, prieš kurią apsiginti yra sunkoka, nes buvo pažeistas objektyvumas, ko jokia enciklopedija sau negali leisti. Nesuprantama kodėl *Britannica* tai padarė, nes tuos pačius rezultatus buvo įmanoma pasiekti ir nenusižengiant objektyvumui, turint redakcijoje gerų ir reikalą suprantančių žmonių kurių atrodo nebuvo, ar jų nebuvo atsiklausta

D. Šatas

AKIRAČIUS galima įsigyti šiose vietose:

PARAMA, 2534 W. 69 St., CHICAGO, Ill., 60629
J. VAZNELIO prek. namai — Gifts International, 2501 W. 71 St., CHICAGO, Ill., 60629
ROMUVA, 84 - 20 Jamaica Ave., WOODHAVEN, N.Y., 11421
SPAUDA, 10 John St., WATERBURY, Conn., 06702
P. MISEVIČIUS, 32 Hendrick Ave., TORONTO 4, Ont., Canada
P. ALEKNA, 9 Hill St., CABRAMATTA, N.S.W., 2166, Australia

Prašau man siuntinėti AKIRAČIUS / pratęsti prenumeratą.

Vardas ir pavardė: .....
Gatvė: .....
Miestas: ..... Valstybė: ..... Zip: .....

Prenumerata kitur: $6.00
Prenumerata JAV: $6.00

AKIRAČIAI
6821 So. Maplewood Ave.
Chicago, Illinois 60629

Auka: $ .....
Pridedu čekį: $ .....

6 1.20

ALp 1752

INTERNACIONALUMO MITAS

(atkelta iš 1 - mo psl.)

drido universiteto profesorių ir Ispanijos turizmo ministerį, apie Kubą — asmenis iš Havanos universiteto, apie Sovietų Sąjungą ir atskiras jos respublikas — tose respublikose gyvenančius mokslininkus, žurnalistus ir šiaip valdžios pareigūnus.

Daugiausiai objektyvumui nusikalto sovietiniai *Britannica* bendradarbiai, jau vien dėlto, kad jų daugiausia buvo. Sovietiniai bendradarbiai *Britannica* internacionalumo įrodymui buvo labai svarbūs, — be jų būtų sunku pretenduoti į tarptautinį enciklopedijos pobūdį. Siekiant šio tikslo gal būt teko jiems padaryti ir nuolaidų, ypač kad darbas su sovietiniais bendradarbiais tur būt nebuvo lengvas, nes dažniausia jis yra kokios nors centrinės įstaigos, kad ir SSSR Mokslų Akademijos, koordinuojamas. Tokiu būdu sunkiau su kiekvienu bendradarbiu individualiai diskutuoti ir jų straipsnius taisyti, nežiūrint, kad *Britannica* paskutinės laidos redakcija užsitarnavo reputaciją, kaip gana aštriai taisiusi paskirus straipsnius. Iš šio taikymosi sovietams iškilo net savotiškai keistų reiškinių. Pavyzdžiui, — *Macropaedia,* skirta tik svarbiems straipsniams, rado reikalą patalpinti straipsnį apie Algirdą. Kiti Lietuvos kunigaikščiai ten nepaminėti, net ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija tilpo tik kaip dalis straipsnio *Baltic States, History of the.* Straipsnis apie Algirdą pateko norint savo bendradarbių tarpe turėti Vladimir Pashuto, SSSR Mokslų Akademijos istoriką, kurio vienintelė kontribucija *Macropaedia* ir buvo šis neilgas straipsnis.

Ši problema, *Britannica* redakcijai atrodo buvo aiški. Visa ši neobjektyvi medžiaga pateko ne per neapsižiūrėjimą, o aiškiu tikslu — ugdyti tą tariamą internacionalumo mitą. *Britannica* veik apie kiekvieną valstybę turi du lygiagrečius straipsnius: pačios valstybės aprašymą ir, atskiru straipsniu, tos valstybės ir didesnio regiono istoriją. Cenzūrą praktikuojančių valstybių atveju tik pačios valstybės dabartinės padėties aprašymas buvo atliktas tose valstybėse gyvenančių asmenų. Tų valstybių istorija yra parašyta neutralaus autoriaus. Sekanti lentelė, kurią būtų galima ir daugiau papildyti, paiiliustruoja šį teiginį.

Ši lentelė aiškiai rodo, kad *Britannica* skirsto kraštus į dvi grupes: vienai grupei yra patikima patiems savo krašto istoriją rašyti, kita grupė aiškiai nepasitikima. Nežiūrint tokio aiškaus nepatikimumo pramatymo *Britannica* vis dėlto talpino visą eilę abejotino objektyvumo straipsnių, tuo aiškiai laužydama savo nusistatytas gaires.

Kaip žinome straipsnyje „Lithuanian Soviet Socialist Republic“ buvo pridaryta daug ortografinių klaidų iškraipant lietuviškas pavardes ir vietovardžius. Sunkoka įsivaizduoti, kad tokia paprasta mechaninė transliteracijos problema galėtų sudaryti sunkumų. Sunku įsivaizduoti kvalifikuotą vertėją, verčiantį iš rusų kalbos į anglų, kuris nežinotų, kad Pabaltijo tautos kalba nerusiškai ir kuriam neateitų į galvą mintis, kad kai ką gal vertėtų patikrinti. Sunku prileisti, kad šio straipsnio patikrinimas galėjo būti pavestas asmeniui, neturinčiam supratimo apie Sovietų Sąjungą.

Vyriausias redaktorius yra šiuo klausimu rašęs eilę laiškų įvairiems asmenims. Gal būt būtų įdomu pasekti, kaip keitėsi jo nuomonė.

Gruodžio 5 d.

„Norėčiau pastebėti, kad transliteracijos metodai buvo pramatyti dar prieš darbą pradedant ir jie buvo specialiai šiam reikalui paskirtų patarėjų patvirtinti. Jie nebuvo politiniai inspiruoti. Jie buvo skirti pagelbėti redaktoriui išspręsti šį klausimą, pastatytam prieš masyvias knygas parašytas ekspertų iš įvairių kraštų ir naudojamų mūsų skaitytojų visame pasaulyje. Mes galvojame, kad šie metodai yra teisingi ir apginami. Prileidžiame, kad ir kiti transliteracijos metodai galėtų būti teisingi“.

Gruodžio 17 d.

„Mes sutinkame, kad yra kai kurių problemų transliteracijoje. Sunkumas yra tame, kad rengiant lotynišku alfabetu spausdinamą enciklopediją susiduriama su kraštais, vietovėmis ir istoriniais įvykiais aprašytais kalbomis, naudojančiomis kitus alfabetus. Tai ypatingai sunku ir mes praleidome kelis mėnesius su mokslininkais parengdami tinkamus transliteracijos metodus dar prieš pradedant darbą su nauja laida. Šie metodai yra geri. Jei nieko daugiau, tai jie bent turi pastovumo dorybę. Tačiau kai kuriais atvejais šie metodai nebuvo pilnai pritaikyti ir buvo pastebėti savotiški rezultatai. Mes juos surasime ir pataisysime“.

Kovo 7 d.

„Aš galiu tik pasakyti, kad aš Jūsų visiškai nesuprantu. Kai Jūs buvote mano įstaigoje gana ilgam pasikalbėjimui, aš pabrėžiau bent keturis kartus, kad memorandumas, kurį rašysite, visiškai neliestų „transliteracijos problemos“, nes mes jau supratome, kad kažkas šioje srityje yra negerai. Aš sakiau, jog atrodo, kad manuskriptas buvo parašytas rusiškai (mes niekada neslėpėme fakto, kad autorius gyvena SSSR). Šiuo atveju, atrodo, kad jis išvertė lietuviškus žodžius į rusų alfabetą, o mes vėliau transliteravome į anglų su klaidingais rezultatais“.

Gegužės 12 d.

„Mes jau ėmėmės priemonių, kad tai būtų pataisyta ir pataisymai jau yra spaustuvėje“.

Daug įdomesnis klausimas tai kaip *Britannica* aiškina šį savo keistą sutarptautinimo metodą, ir kokia galvosena paremta prielaida, kad oficialūs asmenys iš kraštų kuriuose veikia valdžios cenzūra gali pateikti objektyvią informaciją.

Atrodo, jog redakcija puikiai suprato, kad objektyvios informacijos jie negaus. Idant išsaugojus enciklopedijos internacionalumo mitą, buvo nutarta spausdinti ką gaus. Bet kaip tai pateisinti prieš kritikus, kurių *Britannica* apsčiai turėjo praeityje, ir ši laida atrodo jų neišvengs. Gal būt vienintelis racionalus pateisinimo būdas būtų aiškinti, kad oficiali informacija, nors ir neteisinga ir neobjektyvi, visvien yra svarbi, nes ji parodo oficialią pažiūrą, o objektyvią informaciją apie tų kraštų istoriją galima susirasti kitame straipsnyje. Pavyzdžiui galima patirti, kad Stalinas sovietų autoriams yra neminimas vardas, lygiai taip pat ir Solženicynas neranda vietos sovietinių rašytojų tarpe, nežiūrint kad lietuvių Žemaitė rado vietos tame pačiame straipsnyje. Taip pat galima patirti, kad ispanai neturi noro rodyti pasauliui Franco asmens svarbą jų krašte. Sugretinus šią informaciją su tų kraštų istorijos straipsniais atidus skaitytojas gali pasidaryti įdomių išvadų, gi mažiau atidus bus visiškai suklaidintas. *Britannica* į tokius aiškinimo labirintus nei nebando eiti. Jų aiškinimai remiasi dviem prielaidom: 1) viskas šiame pasaulyje yra relatyvu ir 2) *Britannica* yra neklystanti. Kaip tokios argumentacijos iliustraciją būtų galima pacituoti sekančias ištraukas iš redakcijos korespondencijos.

Gruodžio 17 d.

„Aš sutinku, kad dauguma asmenų gyvenančių įvairiose sovietinėse respublikose, tur būt „randa sunkumų atsispirti pagundai įterpti savo politinės propogandos“. Aš prileidžiu, kad Jūs sutinkate, jog lygiai toks pat teigimas galėtų būti padarytas apie visus žmones gyvenančius bet kokioje šalyje“.

Sausio 2 d.

„Mes pripažįstame, kad kas vienam žmogui yra tiesa, kitam yra melas ir mes bandome priartėti prie tiesos ir atitolti nuo melo. Mes suprantame kaip tai kartais yra sunku.

(*tęsinys 15 psl.*)

STRAIPSNIS.	AUTORIUS.	STRAIPSNIS.	AUTORIUS.
Australia	redaktorius iš Sidnėjaus	Australia, History of	Tasmanijos univ. profesorius
Austia	žurnalistas iš Vienos	Austria, History ot	Viennos, Rutgers State ir Salzburgo universitetų profesoriai
Denmark	valdžios pareigūnas iš Kopenhagos	Scandinavia, History of	Arbus, Danija univer. profesorius
Norway	redaktorius iš Oslo		
Netherlanda	redaktorius iš Amsterdamo Olandijos valdžios pareigūnas	Low Countries, History of	Amsterdamo univ. prof., Rutgers State, ir Ghent universitetų profesoriai
Cuba	Havanos universitetas	Cuba, History of	State Univ. of N.Y. profesorius
Hungary	Vengrijos Mokslų Akademija	Hungary, History of	Oxfordo universiteto profesorius
Lithuanian SSSR	Mokslų Akademija Vilnius	Baltic States, History of	Bremeno univ. profesorius
Latvian SSR	Mokslų Akademija Riga		
Estonian SSR	Mokslų Akademija, Tallin		
Portugal	Lisabonos univ. profesorius *Times* žurnalistas iš Lisabonos	Portugal, History of	Britų Columbijos univ. profesorius
Republic of South Africa	R.I. College profesorius žurnalistas, *Britannica* redakcija	Southern Africa, History of	Londono univ. profesorius
Soviet Union	3 žurnalistai iš Maskvos; leidyklos valdininkas iš Maskvos; Mokslų Akad. mokslininkas iš Maskvos; Londono *The Economist.*	Russia and the Soviet Union, History of	Harvardo prof., Columbijos, Vermonto ir Londono universitetų profesoriai
Spain	Madridos univ. profesorius informacijos ir turizmo ministeris iš Madrido.	Spain, History of	Madrido univ. profesorius, Fordhamo, Barcelonos, Londono ir Oxfordo unv. profesoriai
Yougoslavia	Mokslų Akademija, Belgradas	Balkans, History of	Čikagos univ. profesorius

90. 326.37